

Jaarverslag 2014

Vogelbescherming Nederland

Jaarverslag 2014

Vogelbescherming Nederland

Inhoudsopgave

1 Inleiding en samenvatting: Vogelbescherming Nederland in 2014.....	5
1.1 Beschermingsresultaten	5
1.2 Grutto opnieuw een slecht jaar	5
1.3 Nieuw strategisch meerjarenplan	5
1.4 Handelingsperspectief om te helpen beschermen	5
1.5 Internationale programma	6
1.6 Missie - Visie - Impact	6
1.7 2014: drie doorbraken	7
2 Landelijk gebied	9
2.1 Huidige situatie	9
2.2 Langetermijndoelen	9
2.3 Speerpunten en doelstellingen 2014.....	9
2.4 Activiteiten en resultaten 2014	10
3 Vogelgebieden	15
3.1 Huidige situatie	15
3.2 Langetermijndoelen	15
3.3 Speerpunten en doelstellingen 2014.....	15
3.4 Activiteiten en resultaten 2014	16
4 Stad en dorp	21
4.1 Huidige situatie.....	21
4.2 Langetermijndoelen.....	21
4.3 Speerpunten en doelstellingen 2014	21
4.4 Activiteiten en resultaten 2014.....	22
5 Internationaal	25
5.1 Huidige situatie	25
5.2 Langetermijndoelen	25
5.3 Speerpunten en doelstellingen 2014.....	25
5.4 Activiteiten en resultaten 2014	25
6 Vogels en mensen.....	31
6.1 Huidige situatie	31
6.2 Langetermijndoelen	31
6.3 Speerpunten en doelstellingen 2014.....	31
6.4 Activiteiten en resultaten 2014	32
7 Vogels en biodiversiteit.....	43

7.1 Huidige situatie	43
7.2 Langetermijndoelen	43
7.3 Spierpunten en doelstellingen 2014.....	43
7.4 Activiteiten en resultaten 2014	43
8 Bestuur, Ledenraad & bureau	45
8.1 Bestuur	45
8.2 Ledenraad	49
8.3 Het bureau van Vogelbescherming	51
8.4 Wetenschappelijke begeleidingscommissie	53
8.5 Financieel Beleid	53
8.6 Jaarplan en begroting 2015	54
Bijlage 1 Verantwoordingsverklaring	55
Bijlage 2	57
Lijst van gebruikte afkortingen	58

1 Inleiding en samenvatting: Vogelbescherming Nederland in 2014

Himmelhoch jauchzend, zum Tode betrübt (uitbundig juichend, tot de dood toe bedroefd). Deze beroemde zin van de dichter Goethe vat kernachtig het gemoed van Vogelbescherming in 2014 samen. Hoogte- en dieptepunten volgden elkaar razend snel op. Ook het vervolg van dit beroemde citaat lijkt voor ons geschreven: ... *gelukkig is alleen de ziel die bemint*. Ja, we beminnen de natuur en alle prachtige vogels. Het is een diepe emotie die ons mensen bindt met de natuur. Een rijke natuur draagt bij aan een leefbare wereld, of zo u wilt, een aangenaam leven.

1.1 Beschermingsresultaten

We hebben in 2014 geregeld uitbundig gejuicht. Het vijfde paartje zeearend vond zijn plek in Nederland. Broedende witwangsterns en witvleugelsterns vormden de kroon op de succesvolle natuurlijke klimaatbuffer tussen Drenthe en Groningen langs de Hunze. Een prachtige verrijking van Nederland. Mooie natuur die er ook nog 's voor zorgt dat het Groninger Museum bij hoge waterstanden niet onder loopt. Zo gaan natuurherstel en -behoud gelijk op met andere maatschappelijke opgaven.

1.2 Grutto opnieuw een slecht jaar

Maar helaas waren we soms ook diep bedroefd in 2014. Het was een dramatisch jaar voor de grutto, symbool van de rijke boerenweide. Niet eerder was er zo'n laag broedsucces. Slechts 4.600 jongen haalden het, terwijl er 10.000 nodig zijn om de schamele populatie die ons rest in stand te houden. De grutto staat voor de achteruitgang van vele eens doodnormale vogels. Die achteruitgang te stoppen is de grote uitdaging voor Vogelbescherming. Daarbij speelt de overheid, als verantwoordelijke voor het behoud van biodiversiteit een belangrijke rol. Helaas pakt ze die rol steeds minder op. De staatssecretaris stelt in haar in 2014 verschenen visie de natuur te willen beschermen door maatschappelijke partijen te faciliteren, maar erg uitgewerkt zijn deze ideeën nog niet. Vogelbescherming blijft de overheid bestoken en zoekt daarnaast naar vernieuwende manieren om een ommezwaai te bewerkstelligen. De campagne Red de Rijke Weide is van dat laatste een goed voorbeeld, zie 1.4.

1.3 Nieuw strategisch meerjarenplan

'Behoud gewone soorten' vormt een van de kernpunten van ons nieuwe Strategisch Meerjarenplan 2015-2020 dat in 2014 werd vastgesteld door het Bestuur en de Ledenraad van Vogelbescherming. Belangrijk onderdeel is het activeren van de gehele samenleving voor de bescherming van vogels en natuur. Juist die gewone vogels die niet alleen in de *echte* natuurgebieden zitten, kunnen we alleen maar redden als we ons daar met ons allen voor inspannen. Boeren die hun weides weer bloemrijk maken. Stadsbewoners die de achtertuin vogelvriendelijk maken. Bedrijven die hun platte dak vergroenen. Ouders en onderwijzers die er voor zorgen dat tegels op schoolpleinen plaats maken voor struiken en bomen. En golfers die buiten de greens kijken en natuurlijke struwelen aanleggen van waaruit nachtegalel zingen. Dit gebeurt niet zonder doordachte plannen. We kijken met welke vogels het slecht gaat en wat daarvan de reden is. Na deze analysefase komen we met voorbeeldprojecten op basis van 'conservation evidence' – beschermingsmaatregelen die écht werken –, zodat anderen hierdoor geïnspireerd mee kunnen gaan doen. In 2014 wisten we bijvoorbeeld veel meer kennis op te doen over zo'n gewone vogel waarmee het slecht gaat, de spreeuw. Dit in het kader van '2014: het Jaar van de Spreeuw'. Met een deugdelijke analyse kunnen we nu voorbeeldprojecten gaan starten.

1.4 Handelingsperspectief om te helpen beschermen

Al was het nieuwe strategische meerjarenplan van Vogelbescherming nog niet formeel in werking, we waren het afgelopen jaar al volop in de weer met het activeren van de samenleving. Honderdduizend mensen tekenden de petitie Red de Rijke Weide en velen kochten de nieuw op de markt gebrachte Red de Rijke Weide-kaas. Die kaas biedt consumenten de mogelijkheid al etend grutto en tureluur een handje te helpen. Op Terschelling wordt in het

project PolderPracht met een groep boeren concreet gewerkt aan het behoud van de polder voor weidevogels. Met de Nationale Golf Federatie maken we een plan om de banen vogelvriendelijk te maken. Met Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen helpen we de Waddenrecreant om van vogels te genieten zonder deze te verstoren. Kern hiervan is telkens het bieden van een handelingsperspectief aan mensen om bij te dragen aan concrete bescherming van vogels.

Het enthousiasme van veel mensen om bij te dragen aan vogels en natuur, of het nu door een telling in de achtertuin of door het actief worden als vrijwilliger is, stemt optimistisch. Misschien niet meteen *himmelhoch jauchzend* maar zeker niet *zum Tode betrübt*.

1.5 Internationale programma

Ook via het internationale programma dat we als Partner van BirdLife uitvoeren, bieden we mogelijkheden om zelf iets te doen. In 2014 zijn de eerste stappen gezet om Shea-boter op de markt te brengen. Dat draagt ook bij aan het behoud van biodiversiteit, waardoor de trekvogels in de Sahel het beter hebben en de plaatselijke bevolking een hoger inkomen heeft. Het is een initiatief dat voortkomt uit het grote Living on the Edge-programma van Vogelbescherming en BirdLife, dat in 2014 opnieuw concrete successen liet zien, zoals de aanplant van acacia's in combinatie met duurzamer gebruik van de omgeving door de lokale bevolking.

1.6 Missie - Visie - Impact

Vogelbescherming geeft in dit jaarverslag per hoofdstuk weer wat onze langetermijndoelen zijn en waar we in 2014 de nadruk op hebben gelegd om die doelen te realiseren. In de paragraaf daarna leest u wat er van onze inspanningen is terecht gekomen. Onze missie en visie ('wie zijn wij') en de langetermijn strategie ('wat doen wij') vindt u op onze website bij 'over ons'. Onze strategische meerjarenplannen en jaarplannen vloeien daaruit voort.

Vogelbescherming staat de komende jaren voor grote uitdagingen in het waarmaken van haar strategie. Met veel gewone vogelsoorten gaat het niet goed. Willen we van betekenis zijn voor deze soorten dan zullen we moeten groeien in de breedte en in de diepte. In de breedte door het activeren van de samenleving, waardoor mensen zich inzetten voor de bescherming van vogels en hun leefgebieden en in de diepte door nog beter te weten waarom bepaalde vogelsoorten achteruit gaan én wat we daaraan kunnen doen. Vogelbescherming realiseert zich dat het een betrekkelijk kleine organisatie is en dat ook de invloed van de gehele natuursector beperkt is. Daarom gaan we ons de komende jaren meer richten op netwerken binnen en buiten de natuurbescherming en op het activeren van individuen, instellingen en bedrijven om bij te dragen aan natuurbescherming. Dit is volgens ons de beste weg om de impact van ons werk te vergroten.

Per activiteit worden nadere doelstellingen en succesfactoren geformuleerd om te bekijken in hoeverre we de doelstellingen halen. In 2015 organiseren we voor een aantal van deze activiteiten een nulmeting op basis waarvan we de voortgang kunnen meten.

Onze impact meten we langs twee wegen. Dan gaat om (1) het bereik onder relevante doelgroepen. Hoeveel mensen doen er mee? En uiteindelijk natuurlijk in (2) het resultaat voor vogels en natuur. Bijvoorbeeld: we hebben ruim honderd boeren enthousiast gemaakt om zich extra in te spannen voor weidevogels en hun kennis hierover te delen. Dat is ons netwerk van Weidevogelboeren. We meten de toename van het aantal boeren dat meedoet en concrete maatregelen neemt en hun invloed binnen de sector. Tegelijkertijd meten we of het aantal weidevogels bij deze boeren toeneemt ten opzichte van landelijke trends.

Een ander voorbeeld is de samenwerking met de Nederlandse Golf Federatie (NGF). We enthousiasmeren golfers voor vogels en werken samen met de NGF om de banen concrete adviezen te geven hoe ze de baan natuur en vogelvriendelijk kunnen maken. We meten het resultaat aan het aantal golfers dat zich aansluit bij VBN, het aantal golfclubs dat mee doet en tot slot natuurlijk in hoeverre de maatregelen leiden tot een betere vogelstand op de banen.

Voor het brede inzicht in onze impact is dus enerzijds de maatschappelijke inzet voor de bescherming van vogels en hun leefgebieden belangrijk en anderzijds natuurlijk of onze acties leiden tot successen bij vogels en natuur. In 2010 hebben we een groot onderzoek met Motivaction gedaan naar de houding van Nederlanders ten opzichte van vogels en de bescherming ervan. Elementen uit dit onderzoek worden in 2015 herhaald. Daarnaast worden ook nieuwe vragen onderzocht die relevant zijn voor de impact die we komende jaren hopen te bereiken met ons nieuwe Strategisch Meerjarenplan - zie paragraaf 1.3.

Voor het volgen van de ontwikkeling van onze vogels gebruiken wij naast inzichten van tal van wetenschappelijke bronnen en partijen vooral de continue stroom telgegevens van de collega's van Sovon Vogelonderzoek Nederland. Deze cijfers worden volgens vastgestelde protocollen doorlopend verzameld door circa 8.000 vrijwilligers en professionals. De inzichten in trends en ontwikkelingen die de langjarige tellingen genereren worden jaarlijks gepubliceerd in de 'Vogelbalans'. Voor het monitoren van de (kwaliteit van de) belangrijke vogelgebieden gebruiken wij naast een groot aantal onderzoeks- en beleidspublicaties ook de informatie die door ons omvangrijke netwerk van WetlandWachten en anderen wordt verzameld en toegeleverd. Het interpreteren van deze informatiestroom ten behoeve van onze prioriteitstelling en het bepalen van effectieve beschermingsinzet is zoveel als mogelijk gestandaardiseerd in beoordelingsprotocollen, afwegingskaders en dergelijke.

Door in het kader van die gefaseerde aanpak van ons beschermingswerk onze inzet en effectiviteit regelmatig te evalueren, zijn we in staat om van geval tot geval de inzet met de hoogste toegevoegde waarde te bepalen. Door zo onze inspanningen te focussen proberen wij keer op keer het grootst mogelijke verschil te (helpen) maken.

Zoals hierboven reeds benoemd plegen wij onze inzet doorgaans in een complex samenspel van maatschappelijke krachten en factoren, niet alleen in Nederland – vogels kennen geen grenzen. Als we concrete beschermingsprojecten kunnen (laten) uitvoeren of voorbeeldprojecten voor inrichting en beheer van de grond tillen, is het resultaat van onze inspanningen doorgaans goed aanwijsbaar. Onze positie als belangenbehartigende partij zorgt er ook dat we voor 'meetbaar' resultaat in het veld vaak afhankelijk zijn van doen (of laten) van anderen (overheden, grondeigenaren, terreinbeheerders). Veel dossiers kennen bovendien een lange doorlooptijd. Daardoor wordt het vaak pas na jaren duidelijk of en in welke mate onze inzet daadwerkelijk heeft bijgedragen aan het behoud van vogels en natuur. Ten slotte zijn er tal van invloeden, zowel nationaal als internationaal, die de toestand van onze vogelpopulaties beïnvloeden, denk aan zoiets als de klimaatverandering of oorlogen in de landen langs de vogeltrekweg.

Deze omstandigheden compliceren het bepalen en meten van de gerealiseerde inzet soms aanzienlijk. Door tijdens het proces falen of succes op onderdelen te bepalen, kunnen wij vaak toch de mate van impact-realiseringsbeoordelen.

De relatie tussen de toename van deze deelname en het effect op vogels is door tijd en schaal dus al met al niet eenvoudig te meten. Wel op microniveau, bijvoorbeeld weidevogels doen het goed bij onze weidevogelboeren, maar lastiger op een groter schaalniveau.

1.7 2014: drie doorbraken

Er zijn successen, er zijn dingen die tegenvallen, zoals in 2014 de matige vergroening van het Nederlands landbouwbeleid. Goed nieuws/slecht nieuws: dat is ieder jaar zo. Echt iets heel nieuws voor elkaar krijgen, komt minder vaak voor. In 2014 hebben we drie keer weliswaar bescheiden, maar toch echte doorbraken gerealiseerd.

I PolderPracht

Begin februari honoreerde de Nationale Postcode Loterij het project PolderPracht. Op Terschelling gaan we met de boeren de polder voor weidevogels redden. Waarom nieuw, waarom een doorbraak? Het is voor het eerst dat er aan het herstel van boerennatuur gewerkt gaat worden waarbij boeren, kunst en het vermarkten van producten om natuurbehoud te financieren bij elkaar komen. Boeren spannen zich extra in voor de weidevogels. Agrarische producten, waaronder kaas, zorgen voor extra inkomen waaruit zij beloond worden voor die inspanning. En kunstenaars brengen, in het kader van het populaire Oerol-festival, een reflectie op de ontwikkeling in de polder. Zo betrekken we bredere groepen mensen bij dit bijzondere project. Het is een voorbeeld voor andere weidevogelkerngebieden hoe natuurbehoud een creatieve impuls en economische drager kan krijgen. Een speciale website, www.polderprachtterschelling.nl, die in 2014 werd ontwikkeld voor zowel de betrokkenen op Terschelling (inwoners en bezoekers) als een breder publiek, ondersteunt het project.

II Red de Rijke Weide-kaas

Sinds het voorjaar 2014 is er Red de Rijke Weide-kaas op de markt. Uniek omdat dit het eerste product is waarbij je met iedere hap een stukje extra weidevogelland creëert. Veel producten zijn duurzaam en vaak beter voor het milieu en de biodiversiteit, maar dit is het eerste product waarbij er een directe koppeling is aangebracht tussen het product en meer weidevogelland. Van ieder kilo gaat er een euro direct naar extra bloemrijk grasland. En het slaat aan, intussen

is zo'n 10.000 kilo verkocht – een dubbele hoeveelheid ten opzichte van de verwachting – en is de kaas ook verkrijgbaar in een 'gewone' supermarkt.

III Nieuw Actieplan voor 'landvogels'

Goed nieuws was er in 2014 voor trekvogels als de zomertortel, gekraagde roodstaart en wielewaal. De 120 landen van de Conventie voor Bescherming van Migrerende Diersoorten aanvaardden het 'Actieplan voor Afrikaans-Euraziatische landvogels'. Ruim vier jaar hebben Vogelbescherming Nederland en BirdLife International zich ingezet om dit 'African Eurasian Migratory Landbirds Action Plan' aanvaard te krijgen. Meer dan 400 landvogelsoorten worden nu in ieder geval op papier beter beschermd. Het actieplan bevat concrete maatregelen, onder meer gericht op landgebruik, jacht en vangst, waarmee overheden aan de slag kunnen. BirdLife Partners langs de hele trekroute hebben hiermee een duidelijk handvat om de aangesloten landen te herinneren aan en te adviseren bij de uitvoering.

2 Landelijk gebied

2.1 Huidige situatie

Het agrarisch gebied is al decennialang niet meer zo vogelrijk als zou moeten en kunnen. Van de huidige 78 rodelijstsoorten is meer dan de helft geheel of gedeeltelijk afhankelijk van boerenland. Vogelbescherming werkt aan een landelijk gebied dat aantrekkelijk is voor vogels en mensen. Dat doet Vogelbescherming door beleidsbeïnvloeding, samenwerking, onderzoek en goede voorbeeldprojecten. Daarvoor is het nodig dat het agrarisch natuurbeheer verbetert en dat de landbouw natuurvriendelijker wordt. Het werk van Vogelbescherming is in het landelijk gebied opgesplitst in: weidevogels, akkervogels, vogels van kleinschalige cultuurlandschappen (waaronder ervvogels) en ganzen.

2.2 Langetermijndoelen

- Bescherming van vogels is een substantieel onderdeel van het nieuwe landbouwbeleid (Europees, landelijk, provinciaal).
- Samenwerking met een toenemend aantal agrarische natuurverenigingen.
- Weidevogelpopulaties in zes kerngebieden zijn voldoende groooy voor stabilisatie en groei.
- In minstens twee kerngebieden is de achteruitgang akkervogels gestopt.
- Toename ervvogels door beter broedsucces en winteroverleving.
- Groeiend deel van de bevolking ziet dat vogels een belangrijke waarde zijn van het landelijk gebied.

2.3 Speerpunten en doelstellingen 2014

Weidevogels

- Red de Rijke Weide-campagne verder uitvoeren (200.000 hectare vogelrijk, bloemrijk en nat weidelandschap in 2020; biodiversiteit op het Nederlandse platteland lééft bij overheden, bedrijven en organisaties; zicht op financiering voor drie kerngebieden voor weidevogels).
- Stimuleren en ondersteunen weidevogelboeren.
- Scholeksteronderzoek.
- Ondersteunen grutto-bescherming door de Nederlandse overheid in het kader van de African-Eurasian Waterbird Agreement.

Gemeenschappelijk Europees Landbouwbeleid en Subsidiestelsel Natuur en Landschap

- Deelname BirdLife Agriculture Task Force.
- Lobbyen voor een 'groene' invulling van het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) in Nederland.
- Opkomen voor effectief agrarisch natuurbeheer.

Akkervogels

- Voorbeeldprojecten voor de patrijs opzetten en monitoren.
- Voorbeeldprojecten voor akkervogels.
- Wintervoedselproject opzetten ten behoeve van velduil/blauwe kiekendief.

Vogels van kleinschalige cultuurlandschappen (waaronder ervvogels)

- Samenwerken met en ondersteunen van vrijwillige soortbeschermingsorganisaties die actief zijn in het kleinschalig cultuurlandschap, zoals STONE, SKWN, STORK, Hirundo, OWN, WRN en WSN.
- Opstellen van een meerjarenvisie voor het behoud van vogels van kleinschalig cultuurlandschap.

Samenwerking met Agrarische Natuurverenigingen (ANV's)

- Bijdragen aan de Landelijke Dag voor ANV's en het verbeteren van de samenwerking van ANV's.

Ganzen en smienten

- Bijdrage leveren aan overleg G7.
- Bijdrage leveren aan vliegveiligheid in relatie tot ganzen.

2.4 Activiteiten en resultaten 2014

2.4.1 Weidevogels

Red de Rijke Weide

Vogelbescherming is in 2013 een campagne begonnen om samen met consumenten, boeren, zuivelcoöperaties en de politiek 200.000 hectare bloemrijke weide te realiseren. Er zijn nog maar heel weinig weilanden in Nederland vol bloemen, kruiden, insecten én weidevogels. In 2014 is 'Red de Rijke Weide' een nieuwe fase ingegaan: het op gang brengen van een coalitie en het verbinden van partijen staat daarbij centraal.

In juni organiseerde Vogelbescherming voor de eerste keer de Nationale Weidetop in de Rode Hoed in Amsterdam. Met deelnemers uit groene organisaties, bedrijfsleven en ondernemers uit de melkveehouderij was de top een groot succes. Tijdens de Weidetop werd een Rijke Weideberaad gelanceerd met als oogmerk de belanghebbende partijen te verenigen. In 2014 kwam het Weideberaad voor de eerste keer bij elkaar met als deelnemers: Wereld Natuur Fonds, Friesland Campina, Rabobank, Vogelbescherming en Louis Bolk Instituut. De in juni 2013 gestarte petitie voor de Rijke Weide op de speciale campagnewebsite - www.redderijkeweide.nl - bereikte in 2014 bijna het magische getal van 100.000 ondertekenaars.

Via diverse communicatiemiddelen (een wandelapp met rijke weide-wandelingen, Facebook, diverse evenementen) en op verschillende momenten is in 2014 het vuurtje verder opgestookt. Vogelbescherming zoekt daarbij bewust ook aansluiting bij groepen buiten de traditionele natuurbescherming. Dat gebeurde bijvoorbeeld tijdens het debat 'Strijd om de weide' op het Food Film Festival in Amsterdam en bij de BioVak, de grootste biologische vakbeurs. Een mooie opsteker was het winnen van een NRC Handelsblad Charity Award. Velen brachten hun stem uit op de advertentie van Vogelbescherming, waardoor Red de Rijke Weide extra onder de aandacht kwam. De prijs was een advertentie van twee pagina's in NRC Handelsblad.

In 2014 is de eerste Red de Rijke Weide-kaas gepresenteerd. De kaas wordt in natuurwinkels verkocht die worden bevoorraadt door de biologische kaasgroothandel Kroon waarmee Vogelbescherming in 2014 een overeenkomst sloot. De kaas vliegt de winkel uit, de eerste 10.000 kilo is verkocht. Op de site van Red de Rijke Weide staat intussen een lijst van 'weidevogelvriendelijke' producenten en verkopers.

PolderPracht

In 2014 behaalde Vogelbescherming een groot resultaat toen het door de Nationale Postcode Loterij ruim 2 miljoen euro kreeg toegekend voor een vierjarig weideproject op Terschelling, PolderPracht genaamd. Via meerdere bijeenkomsten op Terschelling zijn de vele betrokkenen op het eiland, waaronder boeren, ondernemers en overheden meegenomen in het hoe en wat van het project. Ook werd hen gevraagd eigen ideeën in te brengen binnen het kader van PolderPracht. Terschelling is zo een model van hoe heel Nederland er voor weidevogels uit zou moeten zien. Een gebied vol kansen voor natuur, blijde koeien, heerlijke natuurvriendelijke producten en een uniek Nederlands landschap, dat is het eindresultaat waar de eerste stappen nu voor zijn gezet. Zo werd Kaasfabriek de Terschellinger gemoderniseerd en uitgebreid. Met melk afkomstig van Terschellingse weides worden hier natuurvriendelijke kazen gemaakt. Vanaf 2014 is er dus meer ruimte voor vogelvriendelijke weilanden op Terschelling.

Verder leidde onderzoek in 2014 tot een ecologische waarden- en kansenrapport voor een rijke- weidelandschap in de Terschellinger Polder. Het rapport vormt het uitgangspunt voor te nemen maatregelen die het leefgebied verbeteren, zoals vernatting van weilanden en sloten en het bloemrijker maken van de weilanden. De ANV van Terschelling en PolderPracht spraken af de maatregelen te combineren met het nieuwe plan voor weidevogelbeheer dat in 2015 wordt opgesteld en vanaf 2016 voor zes jaar zal gelden.

In 2014 is PolderPracht voor drie jaar een samenwerking aangegaan met het Oerol-festival om de aandacht voor het project verder te vergroten. In 2015 levert dat drie voorstellingen op.

Weidevogelkerngebieden

Vogelbescherming zet in op kerngebieden voor weidevogels door op voldoende grote schaal een gebied zo in te richten dat weidevogels er een plek hebben. Om dat voor een lange duur succesvol te laten zijn, hebben de betrokken boeren een financieringsstrategie nodig om weidevogelbeheer een wezenlijk onderdeel te laten zijn van hun bedrijfsvoering.

In 2014 heeft Vogelbescherming in vijf gebieden geïnventariseerd welke ideeën er leven om die gebieden duurzaam weidevogelvriendelijk te maken. Naast het project op Terschelling, PolderPracht, gaat het om Soarremoarre, Eemland, Idzegae en Amstelland. Die ideeën kwamen er, heel divers van aard, deels bruikbaar, deels minder bruikbaar. De reikwijdte ging van weidepomp tot aankoop van weidevogelpercelen. In het voorjaar van 2015 is een bestedingsplan gemaakt voor 2015 en 2016. In totaal is circa 80.000 euro beschikbaar.

Stimuleren en ondersteunen weidevogelboeren

Het weidevogelboeren-netwerk blijft (langzaam) groeien. Inmiddels telt het netwerk 105 boeren. De weidevogelboeren spelen waar mogelijk een rol in de campagne Red de Rijke Weide als de zo hard nodige voorlopers die verandering mogelijk maken. Enkele weidevogelboeren waren actief bij het Food Film Festival en de Weidetop in 2014.

In 2014 zijn bij twee weidevogelboeren plasdras-gebieden aangelegd met steun van de Louisa van der Velden Stichting en kregen nog eens twee een bijdrage van de Van der Heeststichting om weilanden te vernatten.

Scholeksteronderzoek

Het aantal scholeksters is in de afgelopen twintig jaar meer dan gehalveerd. De oorzaken voor de achteruitgang van de scholekster zijn divers. Het verdwijnen van droogvallende mosselbanken in de Waddenzee door overbevissing is er één van. Ook worden te weinig kuikens groot door intensivering van de landbouw. Sovon Vogelonderzoek Nederland heeft in opdracht van Vogelbescherming onderzoek gedaan naar het gunstigste leefgebied voor scholeksters: in welk gebied kan de soort het beste voortbestaan? Het blijkt dat de scholekster bij openheid van het landschap is gebaat en bij 'blijvend' grasland. Gezien de voorliefde van de soort voor de kustgebieden ligt het voor de hand dat juist daar te doen.

Onderzoek van Altenburg & Wymenga in opdracht van Vogelbescherming heeft in 2014 bevestigd dat het uitstellen van het moment van maaien het nestsucces van de scholekster sterk vergroot ten opzichte van maaien met legselbeheer.

Ondersteunen grutto-bescherming door de Nederlandse overheid in het kader van de African-Eurasian Waterbird Agreement (AEWA)

Het gaat niet crescendo met het vaststellen van populatiedoelen. Decentralisatie van rijkstaken naar provincies is er mede debet aan. Friesland en Groningen hebben inmiddels 'grutto-doelen': respectievelijk 10.000 en 2.000 paren. De andere provincies moeten nog over de brug komen en worden daartoe aangespoord.

2.4.2 Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en Subsiestelsel Natuur en Landschap

Vogelbescherming maakt deel uit van de BirdLife Agriculture Task Force in Brussel en bepaalt zo mede de landbouwstrategie van BirdLife tot 2020. In 2014 zijn veel activiteiten ondernomen om – namens de groene – organisaties het GLB voor Nederland een 'groene' invulling te geven, van brandbrief tot lobby, van opinieartikel tot samenwerken achter de schermen met de groene organisaties en het leveren van kennis over boerenlandvogels en agrarisch natuurbeheer aan rijksoverheid en provincies. En hoewel de landbouw jaarlijks 230 miljoen euro voor vergroeningsmaatregelen krijgt, moet worden geconstateerd dat dit publieke geld amper bijdraagt aan het vergroten van de biodiversiteit op het platteland, zoals ook wetenschappers constateren en ondanks dat de rijksoverheid zegt die biodiversiteit wel na te streven. De gezamenlijke natuurorganisaties hebben in 2014 dan ook moeten constateren dat de 'vergroening' van het landbouwbeleid is mislukt.

In 2014 ging veel aandacht van Vogelbescherming uit naar de effectiviteit van het agrarisch natuurbeheer. Per 2016 komt er een nieuw stelsel in Nederland, gebaseerd op een collectieve aanpak in het landelijk gebied en met nieuwe doelen (ook vissen, amfibieën, vogels van het kleinschalig cultuurlandschap). Vogelbescherming heeft zich in 2014 vooral ingezet voor betere beheerpakketten, gebaseerd op de meest actuele kennis. Dat is een moeizaam proces gebleken, vooral door een matige organisatie vanuit de overheden. Verder hebben we meermalen bepleit dat er een goede check komt op de kwaliteit van de provinciale plannen en op de collectieve gebiedsaanvragen. De uitkomst is nog ongewis. Ook in 2015 wordt hier aan gewerkt.

2.4.3 Akkervogels

Dat het slecht gaat met de patrijs was bekend. Het was een van de redenen om 2013 tot het Jaar van de Patrijs uit te roepen. Onderzoek en maatregelen hebben het tij echter nog niet doen keren. Dat blijkt uit de eindrapportage over het Jaar van de Patrijs die in 2014 verscheen. Wel is er iets meer zicht op kansrijke maatregelen, zoals het inrichten van delen van percelen

die in de winter braak blijven, het inzaaien van kruidenrijke gewasmengsels en deze niet of beperkt behandelen met pesticiden. Dit vergroot de overlevingskans van volwassen vogels. In verschillende 'hoeken' van Nederland werden voorbeeldprojecten voor de patrijs opgezet, zoals Noord-Brabant, Achterhoek, Zeeuws-Vlaanderen en Groningen. Deze projecten lopen ook in 2015 nog door. Op Schouwen-Duivenland werkt Vogelbescherming met het Zeeuws Landschap aan een groter patrijzenproject, dankzij een legaat. Vogelbescherming was in 2014 ook betrokken bij een internationaal initiatief om in meer gebieden in Nederland en in omliggende landen patrijzen te gaan beschermen.

Als er zich kansen voordoen om akkervogels te ondersteunen, zowel in de winterperiode als in de broedtijd, springt Vogelbescherming erop. Zo deden we in 2014 in de provincie Flevoland in een adviserende rol mee bij het opstarten van twee voorbeeldprojecten voor akkervogels.

Voor de velduil en de blauwe kiekendief zijn in 2014 verschillende fondsaanvragen geschreven én werd er geworven onder leden van Vogelbescherming. Dat laatste bracht zo'n 118.000 euro op. Toekenning door fondsen moet in 2015 duidelijk worden. Samen met de Werkgroep Grauwe Kiekendief wordt gewerkt aan een Masterplan voor beide soorten met als doel ze te behouden voor Nederland. Daarbij wordt gebruikt gemaakt van de ervaringen die de Werkgroep Grauwe Kiekendief heeft opgedaan met het concept van de 'Vogelakkers'. Dit zijn akkers met klaver- of luzernestroken afgewisseld met stroken waarin een natuurbraakmengsel is ingezaaid. In Vogelakkers komen veel muizen voor. In 2015 krijgen de plannen en de samenwerking een concreet vervolg. Beide organisaties hopen in de buurt van de broedgebieden van velduil en blauwe kiekendief Vogelakkers te kunnen gaan aanleggen.

2.4.4 Vogels van kleinschalige cultuurlandschappen (waaronder ervvogels)

In het voorjaar van 2014 verscheen de laatste editie van het magazine Erfvogels in Beeld (oplage: 55.000 exemplaren), dat Vogelbescherming samen maakt met soortwerkgroepen voor steenuil, kerkuil, boerenwaluw, ooievaar en torenvalk. Dit magazine had als doel bewoners van het landelijk gebied te stimuleren hun erf vogelvriendelijk in te richten en te beheren en het werk van de soortbeschermingsgroepen en Vogelbescherming positief voor het voetlicht te brengen. Het magazine fungeerde als een 'visitekaartje' voor de vrijwilligers. Het merendeel van de exemplaren werd persoonlijk overhandigd. Als afsluiting van zeven jaar samenwerken op dit vlak werd eind 2013 besloten een ideeënboek te publiceren voor erfbezitters, boordevol mogelijkheden wat zij voor vogels en natuur kunnen doen. Dankzij het gezamenlijk werven van voorintekenaars kon het prachtige boek 'Natuur aan Huis' in een oplage van 2.500 stuks verschijnen.

Ook in 2014 konden soortwerkgroepen fondsen werven voor beschermings-, onderzoeks- of communicatiedoelen op Beleef de Lente. Soortbeschermingswerkgroepen die niet op Beleef de Lente in beeld werden gebracht, konden een ondersteuningsaanvraag indienen op basis van een jaar- of projectplan. Mede dankzij een bijdrage van het Bettie Wiegman Fonds is in 2014 een meerjarige proef gestart in Friesland om de sterfte van kerkuilen langs snelwegen te voorkomen. Onder meer naar aanleiding van een Natuurbericht hierover had het Ministerie van Defensie direct belangstelling vanwege het roofvogelveilig maken van landingsbanen op vliegvelden.

Het opstellen van een meerjarenvisie voor het behoud van vogels van het kleinschalig cultuurlandschap is vanwege vergrote inzet voor weidevogels niet gerealiseerd.

2.4.5 Samenwerking met Agrarische Natuurverenigingen (ANV's)

Elk jaar reikt Vogelbescherming de Bronzen Grutto uit aan een goed functionerende ANV. Dit jaar viel de eer te beurt aan Stichting Landschap Bakel-Gemert voor het inrichten van aanzienlijke akkernatuur zonder overheidsfinanciering. De uitreiking vond plaats tijdens de Landelijke Dag voor ANV's waar Vogelbescherming nadrukkelijk aanwezig was via een plenaire presentatie. Vanaf 2015 krijgt de Bronzen Grutto een andere invulling, om er zo nog meer ruchtbaarheid aan te kunnen geven.

Vogelbescherming werkte in 2014 vooral samen met ANV's in de kerngebieden voor weidevogels en akkervogels en met de ANV's die belangrijk zijn voor boerenwaluwen. De komende jaren zal dat zo blijven, aangezien de grotere collectieven in het landelijk gebied meer verantwoordelijkheden krijgen.

2.4.6 Ganzen en smienten

Eind 2013 sneuvelde het zogeheten Ganzenakkoord dat provincies afsloten met zeven maatschappelijke organisaties, de G7. In 2014 hebben provincies afzonderlijk van elkaar het ganzenbeleid vastgesteld. Vogelbescherming heeft daarbij steeds gehamerd op de bescherming van trekganzen door middel van vier maanden winterrust en voldoende

rustgebieden, het duurzaam in stand houden van een zomerpopulatie, het uitsluiten van maatregelen in belangrijke natuurgebieden én goede monitoring.

Bijna alle provincies hebben in 2014 rustgebieden voor ganzen ingesteld en een winterrustperiode ingevoerd. De winterrust is echter in veel gevallen vastgesteld met de nodige voorbehouden, waardoor deze niet duurzaam gegarandeerd is. Overijssel spant de kroon door jaarrond populatiereductie op trekganzen toe te staan en heeft gezegd dat er vele tienduizenden trekganzen gedood zullen worden.

Vogelbescherming heeft zich teruggetrokken uit provinciale overleggen na vele vruchteloze overleggen en zet in op maatschappelijk protest en waar mogelijk juridische actie. Zo heeft Vogelbescherming via een spoedprocedure bezwaar aangetekend tegen het beleid in Overijssel en inmiddels heeft de rechter de uitvoering van het Overijsselse ganzenbeleid opgeschort tot 1 maart 2015.

Rondom Schiphol blijft de nadruk liggen op het doden van ganzen: duizenden, in een straal van 20 kilometer. Vogelbescherming heeft zich in 2014 hard gemaakt voor alternatieven, zoals het minder aantrekkelijk maken van het gebied voor ganzen en de toepassing van de vogelradar. Een nieuwe ontwikkeling in 2014 is de mogelijke uitbreiding van de luchthaven van Lelystad: een potentieel risico voor de vele ganzen en andere grote en/of zwermen vormende vogels in de Oostvaardersplassen én voor de mensen in de vliegtuigen. Vogelbescherming blijft zich verzetten tegen dit plan en heeft een zienswijze ingediend samen met de Vogel- en Natuurwacht Zuid-Flevoland.

Een succes behaalde Vogelbescherming via een spoedprocedure toen de provincie Noord-Holland besloot dat smienten mochten worden geschoten. Dat besluit werd tegen gehouden, lopende een bezwaarprocedure. Gelukkig, want het gaat niet goed met de smienten in Nederland. De laatste 10 winters is sprake van een sterke afname tot ver onder de 200.000 exemplaren. De overheid heeft vastgesteld dat er in Nederland minimaal 258.200 moeten overwinteren voor het behouden van een gezonde populatie. Daar zitten de smienten in Nederland ruim onder. Desondanks wilde de provincie Noord-Holland ontheffing verlenen voor afschot van duizenden smienten. In 2015 moet blijken of de provincie op haar schreden terugkeert, Vogelbescherming volgt het op de voet.

2.4.7 Neonicotinoïden

Halverwege 2014 verscheen er in *Nature* een artikel waarin een correlatie wordt aangetoond tussen de concentratie imidacloprid (een neonicotinoïde) in het oppervlaktewater en de achteruitgang van insectenetende boerenlandvogels. Naar aanleiding hiervan heeft Vogelbescherming in 2014 samen met gelijkgestemde organisaties in een brief opgeroepen om kritisch te kijken naar de beoordelingssystematiek voor insecticiden en deze op belangrijke punten te wijzigen. In de tussentijd zou een verbod moeten gelden op het gebruik van neonicotinoïden. Staatssecretaris Dijkssma wilde zover niet gaan ondanks verschillende aangenomen moties in de Tweede Kamer. Om dit pleidooi kracht bij te zetten heeft een coalitie met onder meer Vogelbescherming in december 2014 ruim 50.000 handtekeningen voor een compleet verbod op het gebruik van neonicotinoïden aangeboden aan de Vaste commissie voor Economische Zaken van de Tweede Kamer.

3 Vogelgebieden

3.1 Huidige situatie

De parels van de Nederlandse vogelnatuur zijn de kust en de waterrijke gebieden. Voor veel vogels uit deze gebieden is Nederland van wezenlijk belang. Vogelbescherming kan hier het verschil maken en is daarom op allerlei manieren betrokken bij de bescherming van topnatuur zoals de Waddenzee, de Westerschelde en het IJsselmeer. Het betekent daarnaast ook dat we de natuurbeschermingswetgeving kritisch volgen en een actieve inbreng hebben rondom de regelgeving van Natura 2000-gebieden. Verder heeft Vogelbescherming een netwerk van vrijwillige en deskundige WetlandWachten, de 'ogen en oren' in het veld bij de waterrijke natuurgebieden in Nederland. Steeds streeft Vogelbescherming naar verbetering van de Nederlandse natuur, zowel praktisch – via 'schop in de grond'-projecten – als beleidsmatig via onder meer lobby. Dat doen we vrijwel altijd samen met terrein beherende organisaties en andere terreineigenaren.

3.2 Langetermijndoelen

- Europese natuurregeling en Natura 2000-doelen blijven op peil.
- Verbeterde bescherming van belangrijke kustgebieden voor vogels, met specifieke aandacht voor Waddenzee en Westerschelde.
- Biotoopverbetering voor kust- en duinvogels.
- Regionaal draagvlak voor bescherming van belangrijke vogelgebieden en uitvoering herstelmaatregelen is toegenomen.
- Deskundige WetlandWachten actief in alle belangrijke vogelgebieden.

3.3 Speerpunten en doelstellingen 2014

Waddenzee

Programma Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen

- Het creëren van rust voor vogels door het inrichten van nieuwe broed- en rustlocaties en geleiding van recreanten.
- Publiekscommunicatie rondom het genieten van vogels wat bijdraagt aan de bewustwording van de noodzaak tot beschermen.

Deelname Coalitie Wadden Natuurlijk

- De samenwerking richtte zich in 2014 op drie thema's: het verduurzamen van de visserij in gebied, het toewerken naar één beheersorganisatie voor het 'natte deel' van de Waddenzee en natuurherstel. Dit laatste wordt uitgevoerd in het Programma Naar een Rijke Waddenzee.

Duurzame mosselvisserij

- Meewerken aan het opstellen van een nieuw plan van uitvoering tot 2018.

Deelname Programma naar een Rijke Waddenzee (PRW)

- De focus van Vogelbescherming ligt op het versterken van de samenwerking langs de flyway, het ontwikkelen van een systematische flyway-monitoring en op het herstel van broedlocaties en hoogwatervluchtplaatsen in de nabijheid van goede foerageerplekken.

Protest tegen zoutwinning

- Politiek op andere gedachten brengen over het toestaan van zoutwinning in de Waddenzee.

Deelname Birds and Habitat Directives Task Force

- Doel van deelname aan de Birds and Habitat Directives Task Force van BirdLife International is om door gezamenlijke acties op Europees niveau invloed uit te oefenen op de ontwikkeling, de uitvoering en de handhaving van ambitieus natuurbeleid en de

natuurwetgeving, met nadruk op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en het Natura 2000-netwerk van beschermde gebieden.

Zuidwestelijke Delta

- Opkomen voor natuurherstel in de Hedwigepolder en elders in het Westerscheldegebied.
- Coalitie Delta Natuurlijk; door samenwerking streven naar een sterkere stem voor natuur(organisaties) in het Deltagebied.

IJsselmeer

- Streven naar een rijk IJsselmeer met een duurzame visserij en geen bijvangst van vogels in visnetten.

Duin- & Kustvogels

- Realiseren van biotoopverbetering voor kust- en duinvogels, waarbij ingezet wordt op aansprekende voorbeeldprojecten en het genereren en delen van kennis.

Deelname coalitie Natuurlijk Klimaatbuffers

- Vogelbescherming participeert in de coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers, gebieden waar natuurlijke processen de ruimte krijgen, zodat Nederland veiliger wordt en er meer natuur ontstaat.

Wetlandbescherming

- Vogelbescherming werkt aan het beschermen van wetlands die van internationaal belang zijn voor vogels. Wij doen dit samen met vrijwilligers in een uniek en uiterst effectief systeem: het netwerk van WetlandWachten. Dit doen wij door het vergaren van informatie, draagvlak vergroten voor natuurbescherming en door concrete beschermingsacties.

3.4 Activiteiten en resultaten 2014

3.4.1 Waddenzee

Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen

Schop in de grond-projecten gericht op verbeteren van broedplaatsen en foerageerplekken

De volgende projecten zijn afgerond:

- Het project in de Holwerterwestpolder (in beheer bij It Fryske Gea): door inrichtingsmaatregelen is het gebied verbeterd als broedplek voor scholekster en als hoogwatervluchtplaats voor steltlopers. In 2015 wordt er nog een vogelkijkplek ingericht.
- Project Bantpolder (in beheer bij Natuurmonumenten): veilige broedgelegenheid en hoogwaterplaats gecreëerd door vernatting en waterpeilbeheer.
- Project Punt van Reide (in beheer bij Het Groninger Landschap): er is een eiland aangelegd in het gebied, vrij van predatie door vossen, wat de omstandigheden voor broedvogels ter plekke aanzienlijk verbetert en waarvan rodelijstsoorten als kluut, tureluur, bontbekplevier, noordse stern en visdief profiteren. Op de waddendijk met zicht op de monding van de Eems, de Dollard en de Punt van Reide is een observatiepunt ingericht.
- Project Klutenplas (in beheer bij Het Groninger Landschap): deze plas is flink vergroot en tevens brakker gemaakt, zodat de begroeiing wordt geremd, waardoor de broed- en foerageergebied van vooral kluten toeneemt.
- Eind 2014 is het morfologisch onderzoek afgerond naar de beste mogelijkheid voor het realiseren van een broedeiland bij Den Oever.
- Het project Balgzandpolder (in beheer bij Landschap Noord-Holland): er worden aangrenzend aan de Balgzandpolder een predatorvrije broedrots, een uitzichtpunt en paden aangelegd. In de Balgzandpolder zelf wordt een natuurlijke oever aangelegd en de waterhuishouding aangepast gericht op wad- en weidevogels.

Geleidingsprojecten gericht op recreanten op de wadplaten

In samenwerking met de terreinbeheerders zijn plannen gemaakt en geëvalueerd voor langjarige samenwerking rondom het thema 'gastheerschap' in het Waddengebied. Bedoeling is om, met name op de platen Razende Bol, Richel, Boschplaat en Engelsmanplaat de Waddenrecreanten te informeren over waar en hoe je van vogels kunt genieten zonder ze te verstoren.

Communicatieprojecten gericht op alle bezoekers van de Wadden

- Voor een aantal Waddeneilanden en de vastelandskust zijn laagdrempelige vogelkijkaarten ontwikkeld en verspreid op strategische plekken zoals bezoekerscentra. De kaarten vinden gretig aftrek. Waddenbezoekers krijgen ook informatie over het beschermingsprogramma Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen.
- De website www.beleefdewaddennatuur.nl is ontwikkeld en deels al gebouwd, de 'look and feel' is verfrissend. De site gaat in maart 2015 live en bevat veel vogelkijktips, informatie over de Waddennatuur in het algemeen en het beschermingsprogramma Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen in het bijzonder.
- Op Texel en Vlieland zijn inmiddels verrekijker-uitleenpunten ingericht voor beginnende vogelaars.
- Een groot succes in 2014 was de lancering van een speciale Wadvogelapp waarin beelden van de meest voorkomende vogels van het gebied met hun geluid zijn opgenomen. Ook kan de gebruiker speciale vogelgebieden vinden en is de getijdetabel opgenomen, om op het juiste moment op de goede plek te zijn.
- Op de veerboten van Rederij Doeksen heeft in het recreatieseizoen onze animatiefilm over strandbroeders gedraaid.
- Op de Dutch Birdfair is op beide dagen een lezing gehouden over het programma Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen. In de Vogelbescherming-stand kon men met behulp van de Wadvogelapp aan een prijsvraag meedoen. De app is inmiddels tienduizenden keren gedownload.

Deelname coalitie Wadden Natuurlijk

Samen met andere partners van de coalitie Wadden Natuurlijk is gelobbyd bij politiek Den Haag en in de Waddenregio voor één beheersorganisatie voor het 'natte deel' van de Waddenzee, waarin Rijkswaterstaat en de terreinbeheerders zouden participeren. Het programma Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen wordt daarbij ingezet als een succesvol voorbeeld van goed beheer van het Waddengebied.

Duurzame mosselvisserij

In het Waddengebied wordt sinds 2008 gewerkt aan de verduurzaming van de mosselvisserij. Daarvoor hebben alle betrokken partijen het 'Convenant Transitie Mosselsector en Natuurherstel Waddenzee' afgesloten. De bedoeling is dat mosselbanken zich ongestoord kunnen ontwikkelen en dat er alternatieve manieren voor mosselzaadwinning worden ontwikkeld. Mosselbanken bieden voedsel aan vogels zoals eidereenden en zijn van belang voor het gehele ecosysteem. De bedoeling is dat mosselbanken zich ongestoord kunnen ontwikkelen en dat er alternatieve manieren voor mosselzaadwinning worden ontwikkeld. In 2013 is het Plan van Uitvoering dat bij het convenant hoort geëvalueerd. Dat heeft in 2014 geleid tot het opstellen van een nieuw Plan van Uitvoering tot 2018. Belangrijke onderdelen van dit plan zijn het opnieuw bekijken van hoe de huidige mosselkweekpercelen functioneren én het aanwijzen van nieuwe kweekpercelen in de Waddenzee. Daarnaast zal het aantal mosselzaad-invanginstallaties worden uitgebreid.

Deelname Programma naar een Rijke Waddenzee (PRW)

Begin 2014 ondertekenden verschillende overheden uit de Waddenregio's van Nederland, Duitsland en Denemarken en een aantal maatschappelijke organisaties, waaronder Vogelbescherming en BirdLife International, de Wadden Sea Flyway Vision. Daarmee zeggen de betrokken overheden zich verantwoordelijk te voelen voor de bescherming van de trekvogels die jaarlijks van Arctische broedgebieden naar de Waddenzee en verder naar de Afrikaanse kust vliegen. De Waddenzee is op die manier erkend als essentiële *hotspot* voor trekvogels. Deze verklaring moet de weg effenen voor verdere flyway-samenwerking op tal van terreinen, zoals beheer, onderzoek, communicatie en het vroegtijdig aan de bel trekken als vogelsoorten in de verdrukking komen. De ondertekening vond plaats tijdens een grote Waddenzeeconferentie waar ook nadere afspraken werden gemaakt tussen de drie Waddenzeelanden over duurzame ontwikkelingen in het gebied, zoals rondom toerisme, visserij en behoud van biodiversiteit.

Om de samenwerking vanuit de Waddenzeelanden in goede banen te leiden was in 2012 al door Duitsland en Nederland het Wadden Sea Flyway Initiative (WSFI) opgericht. In 2014 sloot ook Denemarken zich hierbij aan. De focus van het WSFI lag tot 2014 vooral op de West-Afrikaanse overwintergebieden. Daarom werd het afgelopen jaar een integraal telproject uitgevoerd langs de gehele trekweg door Sovon Vogelonderzoek Nederland.

Met een verontrustende uitkomst: in totaal werd bij ruim de helft van de 44 soorten waarvoor ook de Waddenzee van belang is, een afname geconstateerd. Het was de meest complete telling tot nu toe langs de trekweg. De telling maakt eens te meer duidelijk dat bescherming langs de gehele trekweg van het grootste belang is.

Het telproject was onderdeel van een groter project waarin een systematiek is ontworpen om beter te weten hoe het gaat met flyway-populaties van Wadden-vogels en waarin wordt gewerkt aan de capaciteitsopbouw in West-Afrikaanse landen voor het beheer van belangrijke trekvogelgebieden. Vogelbescherming speelde binnen het WSFI een belangrijke rol bij verbinden van de activiteiten van Waddenzee-overheden met het programma van BirdLife International in West-Afrika.

Eind 2014 is een interventie-strategie opgesteld voor de flyway-samenwerking van 2015 tot 2018.

Naast het werk voor de flyway nam Vogelbescherming in dit kader deel aan de begeleidingscommissie van twee onderzoeksrapporten: 'Vogels langs de randen van het Wad' en 'Verkenning van knelpunten en kansen op broedlocaties en hoogwatervluchtplaatsen', een analyse van het belang van de natuurontwikkeling van een agrarisch gebied op Ameland voor wad- en weidevogels.

Fout zout

Vogelbescherming, Natuurmonumenten en de Waddenvereniging hebben in 2014 actie gevoerd tegen zoutwinning in de Waddenzee. De organisaties zijn zwaar teleurgesteld in het besluit van staatssecretaris Dijkzwa van het Ministerie van Economische Zaken om zoutwinning onder de Waddenzee toe te staan. ESCO European Salt Company krijgt ruimte om zout te winnen onder het Werelderfgoed. De natuurorganisaties zijn van mening dat met het besluit onnodige risico's worden genomen voor het Werelderfgoed Waddenzee en de trekvogels. Daarbij zijn er voldoende alternatieven voor het winnen van zout. De organisaties hebben bezwaar aangetekend tegen dit besluit. In 2015 volgt de uitspraak.

3.4.2 Deelname Birds and Habitat Directives Task Force

Vogelbescherming participeert actief in de Birds and Habitats Directives Task Force, een permanente werkgroep van BirdLife International gericht op natuurbeleid en Europese regelgeving. Dat doen we door het uitwisselen van expertise en ervaringen, het coördineren van activiteiten en het formuleren en uitdragen van gezamenlijke standpunten. Via deelname aan de Birds and Habitat Directives Taskforce van BirdLife Internationaal is in 2014 onder andere gewerkt aan de campagne van BirdLife rondom de evaluatie van de Vogel- en Habitatrichtlijn. De campagne heeft als doel om de richtlijnen in hun huidige vorm te behouden en de uitvoering ervan en afstemming met andere EU-regelgeving en EU-beleid te verbeteren. Daarnaast is met succes gelobbyd voor een verhoging van het EU-budget voor het LIFE+-programma ten behoeve van natuur en biodiversiteit.

3.4.3 Zuidwestelijke Delta

De civiele procedure die Vogelbescherming was gestart tegen de Staat der Nederlanden om natuurherstel in de Westerschelde dichterbij te brengen, kwam in 2014 tot een einde met een uitspraak van het Haagse gerechtshof. Zonder succes. Onze vorderingen zijn afgewezen door het gerechtshof.

In een andere procedure heeft de Raad van State in 2014 het beroep afgewezen van de eigenaar van de Hedwigepolder. Daardoor kan er nu daadwerkelijk natuurherstel in het gebied plaatsvinden.

Er loopt nog een procedure van Vogelbescherming bij de Raad van State over het andere deel van het eerder afgesproken natuurherstel. De provincie Zeeland denkt dat het aanleggen en ophogen van strekdammen natuurherstel in de hand werkt. Vogelbescherming is van mening dat deze keuze haaks staat op het uitgangspunt 'ruimte voor de rivier' en daarmee géén natuurherstel biedt. (De uitspraak vind plaats in 2015).

In 2014 is een samenwerking gestart de naam Delta Natuurlijk Coalitie. Deze coalitie waarin Vogelbescherming participeert, heeft in 2014 een visie op het gebied opgesteld, geprotesteerd bij de rijksoverheid rondom onduidelijkheden over natuurbeheer in de delta én er werd een grote fondsaanvraag samengesteld voor de Nationale Postcode Loterij voor natuurontwikkeling in het Haringvliet. Begin 2015 werd deze aanvraag gehonoreerd, een prachtig succes.

3.4.4 IJsselmeer

In 2014 is op initiatief van Vogelbescherming een meerjarig Masterplan duurzame visserij in het IJsselmeer en Markermeer opgesteld. Stichting het Blauwe Hart, provincies, rijksoverheid en sport- en beroepsvissers waren de andere opstellers.

Helaas heeft staatssecretaris Dijkzwa van het Ministerie van Economische Zaken dit integrale plan uiteindelijk niet gevolgd. Na stevig onderhandelen en politieke druk is er met de staatssecretaris een akkoord bereikt. Tijdens het seizoen 2014-2015 is er niet op spiering gevist, is de visserijdruk op schubvis met 85 procent afgenomen en zijn beroepsvissers daarvoor gecompenseerd.

Om de afspraken te garanderen is een programmatisch handhavingsplan opgesteld waarin controleurs en opsporingsambtenaren op het IJsselmeer streng toezien op dit akkoord. Staatssecretaris Dijkzwa heeft zich persoonlijk verantwoordelijk gesteld voor een oplossing voor de lange termijn.

3.4.5 Duin- & Kustvogels

Begin 2014 organiseerde Vogelbescherming een themadag voor terreinbeheerders, onderzoekers en betrokken ambtenaren rondom sterns, waaraan maar liefst 60 mensen deelnamen. Veel deelnemers zeggen geïnspireerd aan de slag te gaan met de nieuw opgedane kennis. De eerste voorbeelden ontstonden al datzelfde jaar, zoals de aanleg van een broedeiland voor sterns door It Fryske Gea.

Mede op basis van de Themadag tapuit in 2013 werd, in samenwerking met Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit (OBN), een brochure ontwikkeld die beheerders handvatten biedt voor de bescherming van deze bedreigde soort.

Dankzij een legaat kon Vogelbescherming zich extra inspannen voor kustvogels op Schouwen-Duiveland: bij Prommelsluis kon het broedgebied verbeterd worden voor sterns en onder meer bontbekplevier en strandplevier.

3.4.6 Deelname Coalitie Natuurlijke klimaatbuffers

Op 28 mei 2014 vond de afsluiting plaats van de Coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers waarin Vogelbescherming participeerde. De natuur profiteert van de twintig projecten voor waterberging die als 'klimaatbuffer' werden ingericht om Nederland veiliger te maken. Klimaatbuffer De Onlanden in Groningen is een goed voorbeeld van een goed rendement voor vogels. Hier is 1.700 hectare landbouwgrond ingezet voor waterberging, gecombineerd met natuurontwikkeling. Het gebied speelt nu een belangrijke rol in de strijd tegen de wateroverlast in Groningen. Tegelijk is er zeer waardevolle grootschalige moerasnatuur ontstaan. In het eerste jaar werden verrassend veel exemplaren van het kleinst waterhoen ontdekt: een erg zeldzame vogel, die bijzonder moeilijk is waar te nemen. Zeldzame moerasvogels als de roerdomp, porseleinhoen, waterral en snor doen het goed in De Onlanden. Vogelbescherming is dan ook blij dat er in 2015 een doorstart is beoogd.

3.4.7 Wetlandbescherming

De vrijwillige en zeer deskundige WetlandWachten van Vogelbescherming (zo'n 80 in getal) volgen ontwikkelingen in 'hun' gebied en rapporteren daar jaarlijks over. Acute bedreigingen signaleren ze meteen. Vogelbescherming ondersteunt ze bij hun werkzaamheden. In 2013 en 2014 zijn alle WetlandWachten bezocht door medewerkers van Vogelbescherming. Samen met de WetlandWachten komt Vogelbescherming op voor natuurbelangen. Een drietal voorbeelden uit 2014:

Actie tegen pleziervliegen

Een doorn in het oog voor veel WetlandWachten zijn de pleziervliegtuigen die, vaak onbewust, grote aantallen vogels verstoren door te laag over de beschermde Natura 2000-gebieden te vliegen. In 2014 zijn we in gesprek gegaan met de overkoepelende organisatie van recreatievliegverkeer om te kijken of we deze verstoring met respect voor elkaars interesses kunnen voorkomen.

Actie tegen vliegveld Lelystad

In samenwerking met de Vogel- en Natuurwacht Zuid-Flevoland, waar onze WetlandWachten van de Lepelaarsplassen en de Oostvaardersplassen aan verbonden zijn, hebben wij in 2014 actie ondernomen tegen de uitbreidingsplannen van Lelystad Airport. Gezamenlijk hebben we een zienswijze ingediend op het Ontwerp-Luchthavenbesluit en alle onderhavige stukken. We zijn van mening dat er geen goed onderzoek is gedaan naar mogelijke vogelaanvaringen en de effecten op nabij gelegen belangrijke natuurgebieden als de Oostvaardersplassen, Lepelaarsplassen en de Veluwerandmeren. Dit krijgt in 2015 een vervolg.

Nieuw natuurnetwerk

De WetlandWacht van de Reeuwijkse Plassen had als droom om samen met andere lokale natuurorganisaties de handen in één te slaan tegen de versnippering en recreatiedruk in de Reeuwijkse Plassen. Dat is nu gelukt: vier natuurbeschermingsorganisaties slaan de handen ineen voor een betere toekomst van de Reeuwijkse Plassen. IVN, KNNV afdeling Gouda, de Wetlandwacht van Vogelbescherming en de Stichting Groene Hart zijn verenigd in het Natuur Netwerk Reeuwijkse Plassen. Een actieplan voor 2015 is in de maak.

4 Stad en dorp

4.1 Huidige situatie

Wereldwijd neemt de verstedelijking toe. Vogelbescherming werkt hard aan een beter leefbare stad voor vogels en mensen. Vogels gelden als een graadmeter voor de kwaliteit van de leefomgeving. Gaat het goed met de vogels in een stad, dan gaat het goed met het groen in de omgeving. Mensen die in een groene omgeving wonen, voelen zich niet alleen gezonder, uit onderzoek blijkt dat ze dat ook daadwerkelijk zijn. Aangezien 95 procent van de Nederlanders in de bebouwde kom woont, is er reden genoeg om goed te zorgen voor de vogels en het groen in de stad. Als sterk verstedelijkt land loopt Nederland hierin voorop, maar een vergelijkbare problematiek speelt ook in andere landen.

4.2 Langetermijndoelen

- Onderzoeksprogramma's ondervangen kennishiaten over stadsvogels.
- Nestgelegenheid bieden is de standaard bij nieuwbouw en renovatie.
- Vogelbescherming heeft een netwerk van 250 vrijwillige Stadsvogeladviseurs en Tuinvogelconsulenten.
- Samenwerking met gemeenten & bedrijven is versterkt. Beschermingsmaatregelen voor vogels zijn opgenomen in standaardprocedures voor duurzaamheid.
- Binnen BirdLife International krijgen stadsvogels een prominente rol.
- Opzetten van een langlopend 'citizen science' jaarrondtelproject voor stadsnatuur, dat leidt tot betere bescherming van natuur in de stad.

4.3 Speerpunten en doelstellingen 2014

Onderzoek Meetnet Urbane Soorten en *ring-MUS*

- Het steunen van onderzoek naar stadse vogelsoorten.

Jaar van de Spreeuw

- 100 camerakasten verspreiden.
- 800 jonge spreeuwen kleurringen.
- Ontwikkelen van een nieuwe tel-app met koppeling aan online invoer.
- Slaapplaatstellingen organiseren.
- Rapportage met analyse van behaalde resultaten.
- Een breder publiek interesseren voor de spreeuw.

Vrijwilligersnetwerk Stadsvogeladviseurs en Tuinvogelconsulenten versterken

- Bijeenkomsten organiseren.
- Werven nieuwe Stadsvogeladviseurs.

Kennis vergroten over stadsvogels

- Opzetten nieuwe Stadsvogelprijs.
- Promotie 'stadsvogelbenchmark'.

Jaarrond Tuintelling

- Samen met andere soortorganisaties opleveren basiswebsite voor het jaarrondtelproject.
- Start met tellen en testen basis-website.
- 1000 proeftellers eind 2014.

4.4 Activiteiten en resultaten 2014

4.4.1 Onderzoek Meetnet Urbane Soorten en *ring-MUS*

Het Meetnet Urbane Soorten (MUS) volgt broedvogels van de stedelijke omgeving en wordt gefinancierd door Sovon en Vogelbescherming. Het heeft als doel de aantallen en verspreiding vast te leggen van min of meer algemene stadsvogels, in aanvulling op de andere broedvogeltellingen. Dit geldt voor de gehele stedelijke omgeving, het omvat dorpen en steden, maar ook stadsparken, haven- en industriegebieden.

2014 is het achtste en laatste jaar van MUS in de huidige opzet. Volgende jaar maakt MUS onderdeel uit van het Netwerk Ecologisch Monitoring (NEM), waarmee dit telproject kan blijven voortbestaan. De rijksoverheid neemt de financiering over. Het netwerk van tellers groeit nog steeds, inmiddels zijn er meer dan 800 deelnemers.

Ring-MUS is een monitoringprogramma speciaal gericht op het verkrijgen van demografische gegevens van vogels uit het stedelijk milieu. Binnen het project worden gegevens verzameld over reproductie, overleving en conditie van vogels van het stedelijk milieu door het vangen en ringen van vogels. Daarnaast biedt *ring-MUS* uitstekende mogelijkheden om nieuwe ringers op te leiden. Vogelbescherming financiert dit project voor 50 procent. Het project loopt goed: in 53 tuinen wordt tweemaal per maand geringd. *Ring-MUS* loopt in ieder geval nog twee jaar.

4.4.2 2014: Jaar van de Spreeuw

2014 werd door Sovon en Vogelbescherming uitgeroepen tot Jaar van de Spreeuw omdat het met deze huis-, tuin- en keukenvogel die iedereen kent, helemaal niet goed gaat in Nederland. Over de periode 1984-2012 is de broedpopulatie in Nederland zelfs met gemiddeld 4 procent per jaar afgenomen. Daardoor resteert momenteel minder dan 40 procent van de populatie van medio jaren tachtig van de vorige eeuw.

De eindevaluatie en rapportage vindt plaats in 2015, maar duidelijk is dat het 'Jaar van de Spreeuw' een succes was. De vele communicatie-inspanningen – onder andere aan de hand van een fraaie poster van Edwin van der Kolk – wierpen hun vruchten af in de vorm van veel persaadacht. Televisie, radio, schrijvende media: op veel momenten toonden ze belangstelling.

Er zijn twee *citizen science*-projecten gestart: er zijn 100 nestkasten met camera over Nederland verspreid (250 aanmeldingen). In 32 daarvan hebben spreeuwen gebroed. Het volgen van de nesten leverde veel extra kennis op over wanneer spreeuwen beginnen met nestelen, wanneer de jongen uitvliegen, hoeveel jongen er overleven en of er verschillen zijn in Nederland. Hiermee gaan we in 2015 door. Dan volgt ook de uiteindelijke analyse van de in 2014 verzamelde gegevens.

Honderden vrijwilligers hielpen verder mee met het monitoren van nesten, het invullen van nestkaarten en het ringen van spreeuwen. Inmiddels zijn door de nestkasten, nestkaarten en geringde vogels karrenvrachten aan waardevolle informatie verkregen. Zo werden van bijna 500 spreeuwnesten de gegevens ingevoerd op nestkaarten (tegen gemiddeld enkele tientallen in de jaren daarvoor) en werden ruim 4.600 spreeuwen geringd (tegen gemiddeld 1.100 per jaar). Daaronder zijn bijna 500 jonge spreeuwen, zodat hopelijk meer duidelijk wordt over de overleving van jonge spreeuwen; waarschijnlijk ligt hier een deel van de oorzaken voor de achteruitgang.

Al deze gegevens worden op dit moment wetenschappelijk geanalyseerd en met de resultaten kunnen we straks veel beter zien waar en hoe we de spreeuw kunnen helpen.

Een spectaculair onderdeel van het Jaar van de Spreeuw waren de nazomertellingen van uitzwerpende spreeuwen die met een speciaal hiervoor ontwikkelde app konden worden doorgegeven en de ontdekking van nieuwe massale spreeuwslaapplaatsen. Dit onderdeel leende zich bij uitstek om de spreeuw bij een breder publiek onder de aandacht te brengen. Het leverde in totaal 128 tellingen op in het telweekend van 25-26 oktober van in totaal 1.221.623 spreeuwen. De grootste slaapplaats bevond zich in natuurgebied Tetjehorn, in Groningen. Hier werd het onvoorstelbare aantal van 400.000 spreeuwen geteld!

Het Jaar van de Spreeuw is ook gebruikt om innovatieve telmethoden te ontwikkelen. Nauwkeurige telgegevens zijn van groot belang bij het goed beschermen van vogels. Maar het precies tellen van grote groepen vogels is een lastige klus. Zeker bij wendbare vogels als spreeuwen. Nieuw ontwikkelde software die werkt met pixelherkenning kan hierin uitkomst bieden. Om aan geschikte foto's te komen, maar ook om de achterban bij dit onderdeel te betrekken, werd een fotowedstrijd van spreeuwnzwermen georganiseerd. Hierop reageerden 70 fotografen, die samen 231 foto's instuurden. Aan de hand van de meeste van deze foto's

kon worden bepaald hoeveel spreuwen een zwerm bevatte. Deze nieuwe methode is extra waardevol omdat tellingen er nauwkeuriger door worden en de techniek ook voor andere vogelsoorten kan worden gebruikt.

4.4.3 Vrijwilligersnetwerk Stadsvogeladviseurs en Tuinvogelconsulenten versterken

Stadsvogeladviseurs

Verspreid over heel Nederland zijn in 2014 50 vrijwillige Stadsvogeladviseurs actief. Zij enthousiasmeren, informeren en adviseren verschillende partijen in de stad over hoe vogels te beschermen. In 2014 zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd voor de Stadsvogeladviseurs, is er een nieuw extranet om kennis te delen geopend en is een enquête gehouden waaruit bleek dat ruim 70 procent van de Stadsvogeladviseurs tevreden was over begeleiding, materialen en werkwijze van Vogelbescherming.

Een mooi succes kwam in 2014 uit Zwolle waar Stadsvogeladviseur Jan van Dijk een gierzwaluwinventarisatie opzette en waar hij (onder andere door een oproep in de krant) meer dan 30 vrijwilligers bereid vond hem daarbij te helpen. De resultaten laten zien dat er in Zwolle waarschijnlijk meer dan 1.500 paren broeden, waar algemeen werd aangenomen dat in Zwolle tussen de 500 en 800 paren gierzwaluwen zouden broeden. Niet alle wijken zijn vorig jaar geteld en dus gaat deze groep ook in 2015 door met het onderzoek.

Tuinvogelconsulenten

Sinds zes jaar heeft Vogelbescherming Tuinvogelconsulenten. Deze vrijwilligers geven lezingen, zijn aanwezig op tuinevenementen en kunnen met veel kennis van zaken een persoonlijk advies opstellen. Het aantal Tuinvogelconsulenten is in 2014 gegroeid naar 112. In totaal zijn er 211 tuinadviezen aangevraagd. Niet alleen zijn er adviezen gegeven voor particuliere tuinen, maar ook aan 10 basisscholen. Verder zijn er 48 'schoolpleinadviezen' gegeven aan BSO's en kinderopvangcentra. Daarnaast geven de Tuinvogelconsulenten lezingen, zoeken zij de samenwerking met tuincentra en benaderen zij de (lokale/regionale) pers, wat resulteert in aandacht voor vogels beschermen in de eigen omgeving.

4.4.4 Kennis vergroten rondom stadsvogels

Op vele manieren heeft Vogelbescherming in 2014 gewerkt aan het vergroten van de kennis van stadsvogels.

- In 2014 vond de cursus 'Gierzwaluw & huismus en ruimtelijke ordening voor gemeenteambtenaren en ecologisch adviseurs' twee maal plaats. De cursus wordt georganiseerd in samenwerking met Sovon en adviesbureau NatuurInclusief.
- Oude gebouwen en woonwijken zijn vaak belangrijke nestplaatsen voor gierzwaluw en huismus. Bij stedelijke vernieuwing kunnen deze verloren gaan. Dan is de Flora- en faunawet in het geding. Vogelbescherming neemt deel aan de 'Groene tafel beschermde dieren en werkzaamheden aan de gebouwschil'. Hierin proberen het Ministerie van Economische Zaken, VENIN (Vereniging van Erkende Na-isolatiebedrijven in Nederland), de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland en de Zoogdierverseniging te komen tot 'Pragmatische oplossingen voor de Flora- en faunawet bij na-isolatie'.
- In 2014 droeg Vogelbescherming bij aan een themanummer van magazine 'Het Vogeljaar' over de huiszwaluw, dankzij een bijdrage uit het Zwaluwfonds.
- Ook de Stadsvogeladviseurs helpen om kennis over stadsvogels, en wat men voor deze soorten kan doen, te verspreiden onder bewoners, bouwers en bestuurders. Zo is de oeverzwaluw soms een stadsvogel en samen met drie Stadsvogeladviseurs uit Heerhugowaard (en een bijdrage uit het IJsvogelfonds) werd een factsheet over deze soort ontwikkeld, om bewoners en bouwers te informeren wanneer de vogels zich hebben gevestigd op een bouwterrein.
- In 2014 verscheen het boek 'Stadsvogels in hun domein'. Het werd positief ontvangen, onder andere de Volkskrant besteedde er twee pagina's aan. In het boek staat een 'benchmark' beschreven: welke vogels bevinden zich waar in de stad, in welke aantallen en wat kan je doen als wijken onder het gemiddelde scoren.
- Samen met stadsecologen is in 2014 een nieuwe opzet voor de Stadsvogelprijs bedacht ten behoeve van gemeenten die zich inzetten voor vogelbescherming en stadsnatuur binnen de gemeentegrenzen. In 2015 zal duidelijk worden of deze opzet haalbaar is.
- In 2014 werkte Vogelbescherming samen met Tuinbranche Nederland (de brancheorganisatie voor de gehele tuinketen) tijdens een speciale 'vogelweek' in 100 Nederlandse Tuincentra. Klanten kregen extra informatie over vogelvriendelijke

tuininrichting en vogels voeren. Er werd een speciale zoekkaart ontwikkeld als geschenk.

- In 2014 kon Vogelbescherming dankzij een onverwachtse en genereuze gift van een van onze betrokken leden elf gierzwaluwprojecten ondersteunen. De projecten hebben vooral betrekking op voorlichting, monitoring en nestbescherming. Hard nodig, want bij 'bouwende Nederland' bestaat veel gebrek aan kennis over hoe om te gaan met deze beschermde soort.

4.4.5 Jaarrond Tuintelling

Welke vogels zitten er in onze tuinen en vooral wanneer? Welke vlinders maken gebruik van bloeiende planten? Wat leeft er allemaal in en om de vijvers? Vragen die nu nog niet beantwoord kunnen worden, maar die wel van belang zijn voor de bescherming van deze soorten. Via de jaarrondtuintelling-website kan iedereen het hele jaar doorgeven wat en wanneer er in de tuinen leeft, want we weten eigenlijk nog maar heel weinig van de natuur in tuinen. Deze telling heeft als doel het grootste tuinonderzoek van Nederland te worden, met behulp van 'citizen science'.

De Jaarrond Tuintelling is een samenwerkingsverband met Sovon, de Vlinderstichting, Zoogdiervereniging, Ravon, Floron en EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden. In 2014 is een proefversie van de website www.tuintelling.nl 'live' gegaan en hebben zich volgens planning 1.000 proeftellers gemeld.

Door middel van deze tuintelling komen de tellers meer te weten over de flora en fauna in Nederlandse tuinen en het natuurvriendelijk inrichten van tuinen. En tegelijk dragen zij een steentje bij aan de verzameling van interessante tuingegevens het hele jaar rond. Deze data geven de betrokken organisaties nieuwe inzichten in het voorkomen en de fenologie van soorten in tuinen op respectievelijk de korte (per seizoen) én de langere termijn (trends in populaties). Dat zijn gegevens die van belang zijn voor de bescherming van de verschillende soorten. Daarnaast biedt het project veel mogelijkheden om publicitair aandacht te vragen voor natuur in tuinen en de resultaten uit onderzoek. In het voorjaar van 2015 is het project officieel gelanceerd.

5 Internationaal

5.1 Huidige situatie

Vogel- en natuurbescherming heeft een mondiale dimensie. Doordat veel vogelsoorten langs meerdere continenten trekken via 'flyways', de klimaatverslechtering een mondiale aanpak vereist én doordat het menselijk handelen in een land of regio verstreckende gevolgen kan hebben voor andere plaatsen op de wereld. Die grensoverschrijdende verwevenheid schept een internationale verantwoordelijkheid. Vogelbescherming vindt het van belang dat mensen zich daarvan bewust zijn en samen vormgeven aan die internationale bescherming en daarmee ook aan een leefbare wereld.

5.2 Langetermijndoelen

- Trekvogels worden internationaal beschermd.
- Dankzij steun van Vogelbescherming ontwikkelen BirdLife Partners tot krachtige zelfstandige natuurbeschermingsorganisaties.
- Ook internationaal worden belangrijke vogelgebieden goed beschermd vooral op Europees niveau.

5.3 Speerpunten en doelstellingen 2014

Trekvogelprogramma BirdLife

- Vogelbescherming draagt actief bij aan het trekvogelprogramma van BirdLife International.

Ondersteuning BirdLife Partners ('Partner Support Programme')

- Organisatieontwikkeling Naturama in Burkina Faso.
- Organisatieontwikkeling USPB (Ukrainian Society for the Protection of Birds).
- Organisatieontwikkeling Burung Indonesia.
- Organisatieontwikkeling DCNA (Dutch Caribbean Nature Alliance).
- Ontwikkeling GREPOM uit Marokko tot volwaardig BirdLife Partner.

Internationale projecten

- West-Afrika: project Conservation of Migratory Birds.
- Sahel-regio: project Living on the Edge.
- Sierra Leone en Liberia: Across the River Transboundary Peace Park-project.
- Bescherming van trekvogels in Tunesië.
- Ondersteuning steltloperonderzoek leerstoel Theunis Piersma, Rijksuniversiteit Groningen.
- Uitvoering actieplan van de BirdLife International Group on Urban Birds (BIG UB).

Bijdragen aan het bestuur van BirdLife International

- Deelname Bestuur BirdLife International.
- Verbeteren van het Partner Support Programme van BirdLife.
- Afstemming van de programma's met BirdLife Africa, Asia en Americas.

5.4 Activiteiten en resultaten 2014

5.4.1 Trekvogelprogramma BirdLife International

Vogelbescherming ondersteunde ook in 2014 BirdLife International bij de verdere ontwikkeling van het Global Flyway Programme. Via deelname aan de begeleidingscommissie stelt Vogelbescherming haar kennis en ervaring beschikbaar bij het beschermen van trekvogels. Daarnaast trekt Vogelbescherming samen met de Engelse BirdLife Partner RSPB de ontwikkeling van een ambitieus programma voor de bescherming van trekvogels, die gebruik maken van de Oost-Atlantische trekroute, waarvan ook Nederland deel uitmaakt.

Vogelbescherming ondersteunde ook in 2014 BirdLife International met kennis en inzichten via deelname aan de begeleidingscommissie van het mondiale programma rondom trekvogels. Daarnaast speelt Vogelbescherming een actieve rol bij de uitvoering van het African Eurasian Flyway Programme. In 2014 leidde dat onder meer tot het opstellen van een ambitieuze fondswervingsstrategie en een ecologische knelpuntenanalyse langs de gehele Oost-Atlantische trekweg, in samenwerking met de Britse BirdLife Partner, de RSPB. Daarnaast zijn de uitgevoerde beschermingsprojecten van de afgelopen jaren langs de kust van West-Afrika en in de Sahel-regio met de Afrikaanse Partners grondig geëvalueerd, zodat toekomstige beschermingsprojecten daarvan kunnen profiteren. Op basis van de evaluaties zijn plannen opgesteld voor een vervolg na 2014. De RSPB en Vogelbescherming bundelen de krachten in het zoeken naar financiering.

In 2014 aanvaardden de 120 landen van de Conventie voor Bescherming van Migrerende Diersoorten het 'Actieplan voor Afrikaans-Euraziatische landvogels'. Meer dan vier jaar hebben Vogelbescherming Nederland en BirdLife International zich ingezet om dit 'African Eurasian Migratory Landbirds Action Plan' aanvaard te krijgen. Een geweldig succes, want 'landvogels' zoals de zomertortel worden zwaar bedreigd en kunnen elke vorm van bescherming hard gebruiken.

Samen met overheden en onderzoekers hebben Vogelbescherming en BirdLife dit plan uitgewerkt. Er waren al verdragen voor water- en roofvogels, maar de grote groep landvogels waaronder zomertortel, gekraagde roodstaart, wielewaal, koekoek en grauwe klauwier vallen, viel tot nu toe buiten de boot. Meer dan 400 landvogelsoorten worden nu tenminste op papier beter beschermd. Het actieplan bevat concrete maatregelen, onder meer gericht op landgebruik, jacht en vangst, waarmee overheden aan de slag kunnen. BirdLife Partners langs de hele trekroute zullen landen waar nodig helpen herinneren aan en adviseren bij de uitvoering.

5.3.2 Ondersteuning BirdLife Partners ('Partner Support Programme')

- De BirdLife Partner in Burkina Faso, NATURAMA, kreeg ondersteuning bij het opstellen van z'n fondswervingsstrategie. Het veiligstellen van niet-projectgerelateerd geld, voor het draaiend houden en uitbreiden van de organisatie, blijft namelijk een grote uitdaging. Daarnaast was er met NATURAMA veel contact over de uitvoering van Living on the Edge. Tijdens de viering van de vijftigste verjaardag van de onafhankelijkheid van het land werd NATURAMA benoemd tot Ridder in de Orde van Verdienste van Burkina Faso, voor de jarenlange goede en professionele rol in de maatschappij. Een grote eer!
- Het samenwerkingscontract van Vogelbescherming met USPB in Oekraïne liep in 2014 af. Vooruitlopend op een afronding daarvan vond begin 2014 een bezoek plaats waaruit bleek dat de USPB als vereniging forse stappen heeft gezet. Na het bezoek werd het erg onrustig in de Oekraïne. De USPB heeft veel geïnvesteerd in een natuurproject op de door Rusland geannexeerde Krim, waardoor niet duidelijk is hoe een en ander verder gaat. Vogelbescherming heeft vanuit Nederland regelmatig contact met de USPB onderhouden. Ondanks de vele zorgen en problemen gingen de natuur- en vogelprojecten van de USPB in 2014 'gewoon' door.
- In 2014 ondersteunde Vogelbescherming Burung Indonesia met een workshop over de handel in duurzame landbouwproducten, die kan bijdragen aan de financiering van natuurbescherming. In 2014 kregen drie (ex)bestuurders van Burung Indonesia een prestigieuze prijs van natuurorganisatie IUCN voor hun systeem om natuurorganisaties bossen te laten beheren. Die extra aandacht is heel hard nodig, want goede bosbescherming in Indonesië is van het allergrootste belang voor het beschermen van de wereldwijde biodiversiteit. Vogelbescherming is een van de belangrijke partners van Burung Indonesia die geholpen heeft bij de ontwikkeling van deze succesvolle manier om bossen te beschermen, onder andere met geld van de Nationale Postcode Loterij. In 2014 kreeg die samenwerking nog een extra mooie bekroning doordat het klimaatprogramma van de Duitse overheid International Climate Initiative (ICI) bijna 4,5 miljoen euro beschikbaar stelde voor het behoud en herstel van 85.000 hectare uniek tropisch bos in de provincie Gorontalo op Sulawesi.
- De Dutch Caribbean Nature Alliance (DCNA) kreeg onder meer ondersteuning bij het opstellen van hun beschermingsprogramma voor 2014 en 2015 en bij hun inzet om te komen tot een duurzamere financiering van natuurbescherming op de eilanden. In mei 2014 organiseerde Vogelbescherming een monitoringworkshop annex kennismakingsbijeenkomst voor DCNA. Dat gebeurde samen met de andere Nederlandse soortbeschermingsorganisaties en de 'gegevens verzamelende organisaties' verenigd in VOFF. Met deze bijeenkomst werd de basis gelegd voor een

breder support vanuit Nederland voor de natuurbescherming in de overzeese gebieden. In 2014 sloot Vogelbescherming opnieuw contracten af met DCNA voor concrete vogelbeschermingsprojecten. Daarbij ligt de prioriteit bij de bescherming van zeevogelkolonies op de Bovenwindse eilanden Saba en St. Eustatius die door verwilderde katten wordt bedreigd, en bij inventarisatie- en beschermingsprojecten voor sterns op de Benedenwindse eilanden.

- In 2014 ondersteunde Vogelbescherming de Marokkaanse vogelbeschermingsorganisatie GREPOM om volledig Partner van BirdLife te kunnen worden. GREPOM ligt daarvoor op koers. Het vermogen om fondsen te werven, loopt nog niet goed. GREPOM gaat daarvoor een nieuwe strategie opstellen. Vogelbescherming adviseert GREPOM daarbij.

In 2014 organiseerde Vogelbescherming vogelreizen naar Marokko in samenwerking met Birding Breaks en GREPOM, waarbij een deel van de opbrengsten ten goede komt aan vogelbescherming in Marokko. In 2015 krijgt dat een vervolg, onder andere ook via de Belgische BirdLife Partner, Natuurpunt. Verder heeft Vogelbescherming in 2014 geld geworven onder leden ten behoeve van trekvogels in Marokko. Het gaat om het herstel van een in onbruik geraakt zoutpannencomplex bij de stad Larache. GREPOM maakt het gebied weer geschikt als voedsel- en rustgebied voor veel steltlopers (onder andere rosse grutto en kanoet) en sterns. Ook kan Larache na herstel een bestemming zijn voor excursies met leerlingen en studenten, als onderdeel van een nieuw milieueducatieprogramma.

5.3.3 Internationale projecten

Trekvogelproject in Tunesië

In 2014 stabiliseerde de situatie in Tunesië, zodat BirdLife Partner Association des Amis des Oiseaux (AAO) het driejarige trekvogelproject kon afronden (dat vóór de 'Arabische lente' was gestart). Het project leidde tot duurzaam landgebruik in oases in het zuiden, zodat trekvogels hier weer kunnen aansterken voor of na de tocht over de Sahara. Daarnaast is overheidspersoneel van beschermde gebieden getraind en is meegewerkt aan herstel van de natuurschade die na de revolutie is aangericht door de opstandige bevolking. Ook heeft voorlichting aan en training van jagers plaatsgevonden om afschot van bedreigde soorten te voorkomen. Na 2014 bouwt Vogelbescherming de 'bilaterale' relatie met Tunesië af, en zal er - waar mogelijk en nodig - steun voor AAO zijn via het Flyway Programme van BirdLife International.

Kustzone West-Afrika: Conservation of Migratory Birds

Met steun van MAVA Foundation en Vogelbescherming ging in 2010 het Conservation of Migratory Birds-project van start. Het doel ervan was om de capaciteit van vogelbeschermingsorganisaties langs de Afrikaanse westkust te versterken en tegelijk belangrijke gebieden voor trekvogels beter te beschermen. Van Mauritanië tot aan Sierra Leone worden natuurbeschermingsorganisaties ondersteund bij het uitvoeren van concrete beschermingsmaatregelen.

Omdat basale kennis over vogelpopulaties en bescherming in veel gebieden nog ontbreekt, is ook onderzoek een belangrijk onderdeel van het Conservation of Migratory Birds-programma. Omdat de trekvogels van zeer ver van elkaar afgelegen gebieden afhankelijk zijn, is voor hun bescherming internationale samenwerking onontbeerlijk. Daarom wordt zeer nauw samengewerkt met het Wadden Sea Flyway Initiative en Programma naar een Rijke Waddenzee. Dat is een initiatief dat de Waddenzee-landen hebben opgestart nadat de Waddenzee in 2009 de status van UNESCO Werelderfgoed had gekregen. Met het WSFI verbinden Nederland, Duitsland, en sinds kort ook Denemarken, zich aan het verbeteren van de bescherming van trekvogels buiten de Waddenzee. In 2014 werd een visie en actieplan ontwikkeld voor bescherming van trekvogels langs de gehele trekroute en gepresenteerd én ondertekend tijdens het Waddenzeecongres in Denemarken in februari 2014. Daar was ook een speciaal gemaakt animatiefilmpje te zien.

Ook werkt Vogelbescherming nauw samen met AEWA - het African-Eurasian Waterbird Agreement - en zoeken we aansluiting bij het Arctic Migratory Bird Initiative van de Arctische landen. Op die manier draagt het Conservation of Migratory Birds programma eraan bij dat de initiatieven goed op elkaar afgestemd blijven en dat we gezamenlijk maximaal resultaat halen.

In 2014 werd onder leiding van Sovon Vogelonderzoek Nederland een strategie opgesteld om populaties op flyway-niveau te monitoren; van Noord-Europa tot Zuid-Afrika. De eerste integrale telling van deze omvang is uitgevoerd in januari 2014. In totaal telden ongeveer 1.500 vogelliefhebbers in 30 landen vele miljoenen watervogels. In totaal werden van de 44 soorten

waarvoor ook de Waddenzee van belang is 17,4 miljoen vogels vastgesteld. Bij ruim de helft van deze soorten werd een afname geconstateerd, en dat zowel bij soorten die overwegend in Europa de winter doorbrengen als bij soorten die in Afrika overwinteren. Dit in vergelijking met eerdere tellingen toen er in minder landen werd geteld.

In 2014 heeft BirdLife met steun van Vogelbescherming een voorstel ingediend bij MAVA Foundation om een vervolg te geven aan dit succesvolle project. Ook de leden van Vogelbescherming zijn gevraagd om de tweede fase van het Conservation of Migratory Birds project te ondersteunen.

Sahel-regio: projecten Living on the Edge

2014 is het vierde jaar van dit grote project voor de Sahel-regio in West-Afrika, dat wordt uitgevoerd met steun van de Nationale Postcode Loterij. In vier landen en op dertien locaties worden projecten uitgevoerd voor vogels, natuur én mensen.

Nigeria: De habitatverbetering in wetlands door het verwijderen invasieve lisdodde als gevolg van stuwdammen loonde. Er was een verdubbeling te zien van de aantallen watervogels (onder meer ruim 44.000 zomertalingen en 27.000 kempfanen) én een sterk verbeterde visvangst. De vissers verdienen weer ongeveer 35 euro per dag. Vanwege de goede resultaten met imkerij is deze op alle locaties opgeschaald. Eenden- en kippenhouderij, matvlechten en productie van efficiënte ovens zijn winstgevend. Bosherstel bij Kaska leidde al tot terugkeer van Grey Duiker (een savanne-antilope) en diverse medicinale planten. In dit laatste projectjaar investeerde NCF (BirdLife in Nigeria) sterk in de duurzaamheid van de projectactiviteiten. De opgezette local conservation groups zien de positieve effecten en zetten hun vrijwillige inspanningen voort. De groepen uit Gabri, Baturiya en Adiani hebben zich gebundeld tot één community-based organisatie. De lokale overheid zegde toe de groepen te ondersteunen. De groepen van Kumanaganam, Moyori en Kaska volgden dit voorbeeld. NCF blijft de groepen begeleiden en draagt bij aan vervolgfinanciering.

Burkina Faso: Natuurlijke regeneratie van 115 hectare leverde ruim 4.900 bomen op, met veel voor vogels belangrijke boomsoorten. In 2014 werden 150 boeren getraind in regeneratiemethodes, wat het totaal op 450 brengt. In ruim 30 dorpen organiseerde NATURAMA informatiebijeenkomsten over duurzaam landgebruik; hiermee werden ruim 2.000 mensen bereikt (1.126 man, 874 vrouw). De 'local conservation groups' van Sourou en Higa bezochten hun collega's in het - verder gevorderde - Oursi, om ervaringen uit te wisselen. Tijdens ringvangsten in Oursi werden een op Helgoland en een in Italië geringde rietzanger gevangen, en een in Spanje geringde kleine karekiet.

Mauritanie: Twee jaar na het succesvolle herstel van acaciabos in de oeverzone van het Mâl-meer is deze maatregel opgeschaald, ook in het gebied Keur Maçène. Dat gebeurde in nauwe samenwerking met de lokale bevolking. Dankzij onderzoek weten we dat de boomsoorten die hier opgroeien de juiste zijn voor onze trekvogels. De textielververij in Windim draait nu zelfstandig en genereert inkomsten voor tientallen gezinnen. Een tweede ververij is opgezet in Boynayé, waar veertig vrouwen werden getraind. Deze activiteit verlaagt de druk op bomen (brandhoutverkoop) en vogels (jacht); de vraag naar beide producten wordt verder verlaagd dankzij efficiënte ovens en kippenhouderijen.

Senegal: Maar liefst 10.000 hectare van de Ndiaël-vloedvlakte werd, na vele jaren te hebben drooggelegen, weer overstroomd! De vloedvlakte (een natuurreservaat) heeft decennialang drooggestaan, met alle gevolgen van dien voor vogels (die zijn er niet meer) en levensonderhoud van mensen (geen visserij meer, landbouw marginaal). Het gebiedsproject had als doel de overstroming te herstellen. Dat kreeg een onverwachte draai toen een Italiaans biobrandstoffenbedrijf een concessie kreeg voor 10.000 hectare biofuel-akkerbouw in de bufferzone van het reservaat. Met alle potentiële negatieve gevolgen van dien (maar ook banen en beloftes). Het bedrijf heeft toen voortvarend de infrastructuur voor de wateraanvoer aangelegd - ze hadden toch de machines in de buurt. Met resultaat, zo bleek tijdens de watervogeltelling van 2014. Er werden onder andere 5.800 zomertalingen, 536 lepelaars, 109 zwarte ooievaars en 600 strandplevieren waargenomen. Verder is er een uitzichtpunt gebouwd om ecotoerisme te stimuleren. Dit jaar werd nog eens 500 hectare toegevoegd aan de 1.000 hectare natuurlijke regeneratie van acaciabos. Daarnaast waren er trainingen voor de lokale bevolking (vogels tellen, groentekwekerij, melkveehouderij) en is het toekomstige beheer van het gebied bediscussieerd met de verantwoordelijke instanties.

In mei kwamen alle Living on the Edge-partners bijeen in Dakar (Senegal) om resultaten te delen en te evalueren. Dat bood inzicht in welke maatregelen daadwerkelijk effectief zijn in het beschermen van vogels en natuur en die dus breder ingezet kunnen worden.

In 2014 is de goed bekeken documentaire over het project in het Engels en Frans vertaald en kan zo ook internationaal een rol spelen in het verkrijgen van aandacht voor natuurbescherming. In Nederland werd de film vertoond op het grote doek tijdens het eerste natuurfilmfestival van Nederland en maakt hij een rondreis langs verschillende steden, gekoppeld aan een exclusief programma van Vogelbescherming om leden en niet-leden te betrekken bij het internationale werk van de vereniging.

In 2014 kreeg het educatieproject over de gekraagde roodstaart een vervolg. Via Skype kwam een uitwisseling tot stand tussen een Friese school en een school in Burkina Faso.

Verder werd in 2014 volop nagedacht over een vervolg van dit succesproject en aansluiting bij andere projecten in de regio, zodat schaalvergroting mogelijk wordt. Dat leidde onder meer tot een projectvoorstel bij het International Climate Initiative.

Across the River Transboundary Peace Park

In 2014 werd het Across the River Transboundary Peace Park-project afgesloten: de eindrapportage werd ingediend bij de Europese Commissie. Er is veel bereikt: boswachters kregen een opleiding, er zijn afspraken gemaakt over bosgebruik en de verbetering van landbouw van dorpsgemeenschappen, het in kaart brengen van verbindingscorridors en het harmoniseren van wetgeving. In 2014 diende het verantwoordelijke ministerie, met steun van SCNL (BirdLife in Liberia), het voorstel in om van het gebied een Nationaal Park te maken. De besluitvorming door het Liberiaanse parlement werd vertraagd door de ebola-crisis. Na goedkeuring is de weg vrij voor ondertekening van het formele akkoord tussen beide landen voor een grensoverschrijdend Peace Park. Via het project is - dankzij vrijwillige bijdragen uit Nederland en Engeland - voedsel en kleding verschaft aan een weeshuis nabij het Nationaal Park in Sierra Leone, dat kinderen opvangt die hun ouders aan de ziekte hebben verloren.

Steltloperonderzoek

In 2014 zijn de onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) onder aanvoering van Theunis Piersma en de natuurbeschermers van Vogelbescherming en het Wereld Natuur Fonds bij elkaar gekomen om kennis uit te wisselen over hoe onderzoeksresultaten te vertalen zijn naar implicaties voor natuurbescherming. Beide natuurbeschermingsorganisaties ondersteunen sinds 2012 de leerstoel trekvoegecologie van Theunis Piersma. Het onderzoek van Piersma is van grote betekenis voor de bescherming van trekvogels. Het geeft inzicht in waar zich de belangrijkste problemen voor trekvogels voordoen. Zeer verheugend was in 2014 de toekenning van de NWO-Spinozapremie aan Piersma, de hoogste onderscheiding in de Nederlandse wetenschap. Met het geld dat Piersma ontvangt voor de Spinozapremie gaat hij verder onderzoek doen naar drie icoonsoorten in Nederland: de kanoet, lepelaar en grutto. Eind 2014 organiseerden onderzoekers van de RUG - met steun van Vogelbescherming - een expeditie naar Senegal, Mauritanië en Guinee-Bissau. Het doel was zoveel mogelijk grutto's met kleurringen af te lezen. Daarmee krijgen de onderzoekers beter inzicht in het trekgedrag van grutto's tijdens hun verblijf in Afrika. De expeditie was met meer dan 100 afgelezen vogels een groot succes. De Groningse onderzoekers werden tijdens hun reis vergezeld door Afrikaanse grutto-onderzoekers. Die samenwerking verliep goed en plannen zijn gemaakt voor een tweede reis in 2015.

Stadsvogels

BIG UB - BirdLife International Group on Urban Birds - heeft op het wereldcongres in 2013 een actielijst van vijf punten opgesteld. Hiervan zijn er in 2014 twee in gang gezet: het maken van een meertalig boek over tuinieren voor vogels wereldwijd én zijn er gesprekken gevoerd met andere BirdLife Partners over het synchroniseren van de tuinvogeltellingen.

5.3.4 Bijdragen aan het bestuur van BirdLife

Fred Wouters is als directeur van Vogelbescherming lid van het wereldbestuur van BirdLife International. Daarnaast is hij lid van het bestuur van BirdLife Europe. Vogelbescherming heeft in 2014 meegeholpen om nieuwe richtlijnen voor het Partner Support van BirdLife vast te stellen en helpt daarvoor mee met het onderdeel over hoe je Partners kan versterken als organisatie. Rondom de projecten en programma's in Afrika heeft Vogelbescherming veel contact met het BirdLife- secretariaat voor Afrika. Verkend wordt hoe de samenwerking een extra impuls kan krijgen. Verder heeft Vogelbescherming in 2014 een belangrijke bijdrage geleverd aan de merkstrategie van BirdLife International.

6 Vogels en mensen

6.1 Huidige situatie

Wie midden in de samenleving staat, stelt hoge eisen aan de verbinding met de omgeving. Luisteren en gehoord worden, daar komt het in essentie op neer. En het kiezen van de juiste middelen. Er zijn steeds meer dragers van boodschappen. Vogelbescherming speelt in op nieuwe mogelijkheden naast de meer traditionele vormen van communicatie. Met een breed palet aan middelen draagt Vogelbescherming haar visie en missie uit en verbindt mensen rond de gedeelde passie voor vogels en natuur.

Globaal communiceert Vogelbescherming langs twee hoofdlijnen. De eerste verbindt de Vereniging met haar leden, donateurs, sponsors en – wat breder – de samenleving. De beleving van vogels en natuur gaat hier hand in hand met de notie van de beschermingsnoodzaak en een verantwoording van ons werk. Het onderhouden en verstevigen van draagvlak en het vergroten van de betrokkenheid van mensen zijn hier belangrijke uitgangspunten. De tweede ‘communicatielijn’ is expliciet verbonden met concrete beschermingsdoelen. Deze communicatie richt zich zowel op een breed publiek als op specifieke doelgroepen. In de praktijk zijn die twee hoofdlijnen vaak sterk met elkaar verweven.

6.2 Langetermijndoelen

- Verbreding van de basis van Vogelbescherming, vergroten van het aantal ‘contactmomenten’ met leden en potentiële leden.
- Groei van het aantal leden.
- Verhogen van de inkomsten.
- Bredere inzet & groei van het aantal vrijwilligers.
- Een stabiel jeugdprogramma.
- Goed samenwerken met landelijke soortwerkgroepen en vogelwerkgroepen.

6.3 Speerpunten en doelstellingen 2014

Marketing

- Relatieprogramma’s met leden en potentiële leden verder ontwikkelen aan de hand van de grote publiekscampagnes van Vogelbescherming.
- Ledenwerving.
- Strategische samenwerking.

Fondswerving

- Extra bijdragen van leden.
- Overige giften (acties, notariële aktes).
- Fondswerving onder leden.
- Nalatenschappen werven.
- Sponsoring door bedrijven.
- Institutionele fondsen en Nationale Postcode Loterij.
- Advertentie-inkomsten verwerven.
- Verkoop verhogen via winkel en webshop.

Ontwikkeling Vereniging

- Relatie met vogelwerkgroepen verstevigen.
- Met vrijwilligers lokaal en regionaal vogels beschermen.
- Op laagdrempelige wijze een breed publiek kennis laten maken met vogels (Tuinvogeltelling, Beleef de Lente, Vogelweek, aandacht voor vogels in de tuin).
- Een jeugdprogramma aanbieden.

Eigen Media

- Tijdschriften maken en doorlopend verbeteren.
- Content voor websites leveren en werken aan vernieuwing en verbetering.
- Actief zijn via sociale media en het bereik daarvan vergroten

Pers

- Persberichten versturen over prioriteiten van Vogelbescherming en ander opvallend nieuws.
- Het beantwoorden van vragen van journalisten van alle verschillende type media.

Servicecentrum

- Beantwoorden van vogelvragen.
- Registreren van lidmaatschappen en speciale verzoeken daaromtrent.
- Bemensen van sociale media-accounts.

6.4 Activiteiten en resultaten 2014

6.4.1 Marketing

Relatieprogramma's

Nieuwe groepen mensen betrekken

Het bereik van de digitale nieuwsbrieven waarmee Vogelbescherming nieuwe groepen bedient groeit gestaag. Het gaat om een seizoensmail voor een hele 'lichtgroene' doelgroep en de Red de Rijke Weide-nieuwsbrief voor 'maatschappelijk bewuste consumenten'. Eind 2014 werden die verzonden naar respectievelijk 17.000 en 25.000 personen. De eerder in het leven geroepen nieuwsbrief voor Beleef de Lente groeide met 10 procent tot zo'n 10.000 personen. Er is een geringe overlap met bestaande digitale middelen van Vogelbescherming. Van de ontvangers krijgen ze gemiddeld het rapportcijfer 8.

Via Beleef de Lente werden 1.000 mensen geworven als actielid, meer dan verwacht. De formule slaat aan en daarom zal Vogelbescherming het actielidmaatschap ook via andere campagnes en evenementen aanbieden.

Bestaande leden en relaties langer binden

Via het magazine Vogels en via actiemails krijgen leden vele aanbiedingen die het interessant maken om lid te zijn van Vogelbescherming. Leden konden in 2014 profiteren van speciale reizen, excursies, lezingen, boeken, zonnepanelen en een verzekering etc. Ook online zijn er aanbiedingen, vooral de verrekijkermaand scoorde in 2014 erg goed.

Via digitale nieuwsbrieven stemt Vogelbescherming de aanbiedingen af op het profiel dat we hebben, op basis van gegevens die personen aan ons hebben gegeven. Leden krijgen daardoor geen aanbieding om lid te worden. Iemand die vooral van vogels in zijn tuin geniet, krijgt via de digitale nieuwsbrief geen aanbieding voor een gespecialiseerde vogelreis. In 2014 is die opzet verder verfijnd.

Nieuwe database verder ontwikkelen

De basis voor elke marketeer is kennis van de achterban. Wie kan je waarmee misschien verleiden iets te doen voor vogels of Vogelbescherming? Ook in 2014 heeft Vogelbescherming gewerkt aan het inrichten en verdere ontwikkeling van een nieuwe database, als noodzakelijke randvoorwaarde hiervoor. Dit ICT-project gaat langzamer dan gehoopt en krijgt in 2015 een vervolg.

Ledenwerving

	Mutaties 2014	Stand 01-01-2014	Stand 31-12-2014
Jeugdleden	-625	2.631	2.006
Vaste donateurs	-171	3.128	2.957
Volwassenen:			
• 65+	-2.552	23.489	20.937
• Lid voor het leven	-32	1.170	1.138
• Gewoon lid	-2.674	115.910	113.236
• Actieleiden	-664	2.486	1.822
• Notariële akte	64	474	538
Totaal volwassenen	-5.858	143.529	137.671
Eindtotaal	-6.654	149.288	142.634

De ledenwerving verliep in 2014 niet naar wens. De uitstroom van leden was op een regulier peil, maar de instroom van leden bleef achter bij de verwachting. In de samenleving is het lid worden van een vereniging steeds minder gebruikelijk. Een deel van de goededoelenorganisaties laat dat ook zien, net als vrijwilligersorganisaties, vakbonden en politieke partijen. Verder blijkt het steeds moeilijker en kostbaarder om aan 'warme adressen' te komen van personen die mogelijk lid zouden willen worden. Eind 2014 zijn concrete maatregelen genomen om meer van zulke 'warme adressen' te werven, onder andere door het ontwikkelen van een gratis magazine met tuintips dat mensen kunnen aanvragen. Ook zijn er op de website enkele veranderingen doorgevoerd waardoor mensen vaker hun gegevens achterlaten. In 2015 heeft ledenwerving een hoge prioriteit.

6.4.2 Fondswerving

Extra bijdragen leden en niet-leden

Vogelbescherming hanteert een minimum contributie van 24,50 euro per jaar voor het lidmaatschap, maar moedigt haar leden aan gevraagd en ongevraagd om meer dan het minimum bij te dragen. In 2014 gingen ruim 9.000 leden in op dat verzoek. Vogelbescherming blijft ook de komende jaren leden aanmoedigen om vrijwillig extra contributie te betalen.

Verder gebruiken leden en niet-leden allerlei gelegenheden zoals verjaardag, jubileum of afscheid, om een eigen inzamelingsactie voor Vogelbescherming op poten te zetten. Bij wijze van illustratie enkele voorbeelden:

- Van mevrouw De Pater ontvingen we ter gelegenheid van haar 60e verjaardag 850 euro voor de bescherming van de scholekster, en een zelfde bedrag voor de bescherming van de patrijs.
- Van mevrouw Annevelink ontvingen wij een bedrag van 615 euro voor de bescherming van de patrijs. Dit ter gelegenheid van haar 91e verjaardag.
- De heer of mevrouw van der G. uit Heerenveen, een onbekende in onze ledenadministratie, schonk ons in februari 15.000 euro, nadat ook al in oktober 2013 een gift was ontvangen van 20.000 euro.
- Omdat ze alles al hadden, vroegen Ruben Post en Linda Voortman voor hun huwelijk in mei 2014 een bijdrage voor Vogelbescherming. Wij ontvingen een bedrag van 2.500 euro van hun gulle gasten.

Fondswerving onder leden

In 2014 heeft Vogelbescherming de leden gevraagd iets extra's te geven voor speciale beschermingsprojecten. Velen doen dat ruimhartig. Een en ander leverde de volgende inkomsten op:

Thema fondswerving	Aantal gevers	Totaalopbrengst 2014
Living on the Edge*	1543	34.291
Weidevogels	6531	150.544
Rust op het Wad	4258	89.594
Blauwe kiekendief	5167	118.044
Flyways**	5228	128.488

* Fondswerving die doorliep uit 2013; totale opbrengst: 167.689 euro

** Fondswerving die doorloopt in 2015; einduitslag nog onbekend.

Nalatenschappen

In 2014 was het aantal nalatenschappen waarin Vogelbescherming erfgenaam of legataris was 48. Daarmee is het aantal vergelijkbaar met de laatste jaren. De financiële opbrengst van de nalatenschappen bedroeg 1.511.462 euro. Na vorig jaar, dat qua opbrengst ver achterbleef bij het 10-jarig gemiddelde, is dit jaar dit gemiddelde weer gehaald. In het totaalresultaat is een afboeking verwerkt op een oude vordering verwerkt van 700.500,- euro. Die blijft wel als recht staan.

De informatiebrochure over nalaten aan Vogelbescherming is in 2014 op aanvraag toegestuurd aan 341 leden die overwegen Vogelbescherming in hun testament te benoemen. Er zijn sinds december 2013 met meer dan 2.400 trouwe leden telefoongesprekken gevoerd over de mogelijkheid om Vogelbescherming te benoemen in het testament.

In 2014 hebben we bijna 40 persoonlijke gesprekken gevoerd met verschillende leden die overwogen om ons te benoemen in hun testament. Vogelbescherming heeft van 26 mensen te horen gekregen dat wij vernoemd zijn in hun testament.

De mogelijkheid om Vogelbescherming als executeur in een testament te benoemen voldoet in de behoefte van een aantal leden. Inmiddels is Vogelbescherming in 13 testamenten aangewezen als executeur, waarvan 6 testamenten gepasseerd zijn in 2014.

Om te laten zien wat Vogelbescherming doet, zijn ook in 2014 weer een aantal speciale excursies georganiseerd voor leden die notarieel schenken of ons in hun testament (willen) benoemen.

Notariële schenkingen

Leden die naast contributie ook extra geven, kunnen tot wel 52 procent besparen op hun bijdrage door hun jaarlijkse schenking vast te leggen in een periodieke schenking. Eind van het jaar hadden 538 leden een schenking afgesloten met een jaarlijkse toezegging van 131.190 euro. Vanaf 2014 is het mogelijk een schenking onderhands te regelen zonder tussenkomst van een notaris.

En dankzij onze samenwerking met de Schenkservice kan tegenwoordig heel eenvoudig ook met 1 overeenkomst een schenking aan meerdere goede doelen geregeld worden. Op www.vogelbescherming.nl/schenken zijn alle mogelijkheden van een schenking eenvoudig te vinden.

Samenwerking bedrijven

Vogelbescherming heeft met een aantal bedrijven strategische samenwerkingen.

Vogel- en natuurreizen

Vogelbescherming werkt samen met een aantal reisorganisaties: Stichting Vogelreizen, Birding Breaks, Stichting Natuurreizen, Beluga Expedition & Adventures, Blue Elephant en Inezia Tours. Deze reisorganisaties bieden gespecialiseerde vogelreizen die Vogelbescherming als extra service aan leden onder de aandacht brengt. Bovendien dragen deze organisaties bij bepaalde reizen een klein bedrag af per reisdeelnemer. In 2014 werden met succes een aantal 'beschermingsreizen' naar Marokko georganiseerd door BirdingBreaks. In 2014 is met Inezia Tours een ledenreis naar Spitsbergen opgezet. In mei 2015 vertrekt een boot met 110 deelnemers die bijna allemaal lid zijn van Vogelbescherming. Een deel van de reissom van zowel de Marokko-reizen als de ledenreis naar Spitsbergen is voor het beschermen van vogels. Een succesformule die in 2015 een vervolg krijgt.

Stern Groep

Vogelbescherming heeft een contract met Stern Groep met een looptijd van drie jaar. De bijdrage van Stern Groep (een bedrijf in automobilititeit) werd in 2013 niet uitgegeven, maar komt ten goede aan een project dat in 2014 van start ging en als cofinanciering diende bij een deelproject van Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen. Het gaat om het aanleggen van een broedeiland in de buurt van Den Oever.

Monier

Monier is de producent van de Vogelvide, de beste oplossing voor meer nestgelegenheid voor huismussen in hellende daken van huizen. In 2014 is de aanzet gegeven voor een nieuwe, efficiëntere productiemethode, die daardoor ook voor Vogelbescherming een extra bijdrage per strekkende meter oplevert.

CJ WildBird Foods (Vivara)

Vogelbescherming en CJ WildBird Foods werken al vele jaren met succes samen om Nederland vogelvriendelijker te maken. De vele ViBevara-producten, voorzien van het logo van Vogelbescherming, brengen bij duizenden mensen vogelplezier en zorgen bovendien voor een grotere zichtbaarheid van de Vereniging. Met ieder verkocht Vivara-artikel steunt de klant het werk van Vogelbescherming. CJ WildBird Foods ontwikkelt bovendien de Vogelbescherming-merkartikelen, zoals nestkasten, vogelvoer en voedersilo's. Naast een financiële bijdrage profiteert Vogelbescherming ook van marketing- en communicatiemogelijkheden van CJ WildBird Foods. In 2014 sloot Vogelbescherming een nieuwe overeenkomst met het bedrijf voor een verlenging van de samenwerking met vijf jaar.

Kite Optics

De succesvolle Zwaluw- en Arend-verrekijkers en de Havik 82ED-telescoop van Vogelbescherming worden door Kite Optics uit Brugge geïmporteerd en geleverd. Elke verkochte kijker brengt een extra bedrag in het laatje voor Vogelbescherming.

Technolyt

De Stern- en IJsvogel-verrekijkers van Vogelbescherming worden door Technolyt bv geïmporteerd en geleverd. Deze series spreken vooral mensen aan die voor het eerst vogels willen herkennen en een goede verrekijker zoeken die gunstig is geprijsd. Elke verkochte kijker genereert een extra financiële bijdrage aan Vogelbescherming. De samenwerking met Technolyt kreeg in 2014 een nieuwe dimensie doordat het bedrijf verrekijkeruitleenpunten van Vogelbescherming op de Waddeneilanden sponsoort. Bovendien heeft Technolyt enkele nieuwe accessoires voor Vogelbescherming ontwikkeld.

Kosmos Uitgevers

Kosmos Uitgevers (voorheen Tirion Natuur), het boekenfonds van VBK Media, is al jarenlang vaste partner van Vogelbescherming. Vogelboeken van hoge kwaliteit dragen ons verenigingslogo en iedereen die zo'n boek aanschaft, steunt zo het werk van Vogelbescherming. Kosmos en Vogelbescherming ontwikkelen ook samen vogelboeken.

Bever

Behalve in onze eigen winkel en in de webshop van Vogelbescherming zijn de verrekijkers van ons eigen merk in alle winkels van Bever te koop. De samenwerking is al actief sinds 2007. Zo kunnen onze leden ook dichterbij huis een kwaliteitskijker van Vogelbescherming aanschaffen. De Vogelbescherming-kijkers waren het best verkochte merk door Bever in 2014.

Sungevity

Vogelbescherming heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan, net als veel van onze leden. Sinds 2013 werkt Vogelbescherming met 32 zonnepanelen de eigen zonnestroom op. Daarvoor werkt de vereniging samen met Sungevity. Het systeem is tegen kostprijs geplaatst door het toenmalige Zonline (nu Sungevity). Als leden van Vogelbescherming hun zonnepanelen aanschaffen via dit bedrijf, dan steunen zij daarmee de vogelbescherming in Indonesië. Sungevity doneert namelijk per verkocht systeem 100 euro aan Vogelbescherming. In 2014 leverde dit 3.700 euro op, bestemd voor het klimaat- en vogelbeschermingsproject in Gorontalo, Indonesië. Bovendien krijgen klanten van Sungevity die nog geen lid zijn bij aanschaf van zonnepanelen een jaar lidmaatschap van Vogelbescherming cadeau.

De Friesland Zorgverzekeraar

Vogelbescherming heeft zich in 2014 aangesloten bij het Groen & Fit Collectief dat De Friesland Zorgverzekeraar aanbiedt samen met een aantal provinciale landschappen en de Waddenvereniging. Het collectief inspireert het buiten actief bezig zijn en zo te werken aan de eigen vitaliteit en aan een vitale samenleving. Leden krijgen voordelen en Vogelbescherming krijgt 15 euro per betalende deelnemer voor het Waddenproject: Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen.

Nationale Postcode Loterij en institutionele fondsen

Nationale Postcode Loterij

Bijna honderd goede doelen ontvangen een schenking van de Postcode Loterij. Tijdens het Goed Geld Gala op 26 januari 2015 in het DeLaMar Theater in Amsterdam, maakte de loterij bekend dat zij dit jaar een recordbedrag van ruim 312 miljoen euro doneert aan al deze goede doelen die werkzaam zijn op het gebied van mens en natuur in binnen- en buitenland. Vogelbescherming Nederland ontving haar jaarlijkse bijdrage van 1,8 miljoen euro.

Naast de reguliere jaarbijdrage werd tijdens het Goed Geld Gala ook bekend gemaakt dat Vogelbescherming Nederland samen met Wereld Natuur Fonds, Natuurmonumenten, ARK Natuurontwikkeling, Sportvisserij Nederland en Staatsbosbeheer 13,5 miljoen ontvangt voor 'Natuurherstel Haringvliet'. Dit is een uitzonderlijk project waarmee we unieke deltanatuur in het Haringvliet weer tot leven willen wekken.

Naast deze bijdragen kreeg Vogelbescherming eerder geld voor het project PolderPracht Terschelling, dat ook in 2015 nog doorloopt.

Met de flinke bezuinigingen waar het kabinet op inzet, neemt het belang van particuliere fondsenwervers zoals de Nationale Postcode Loterij toe. De goededoelenloterij is een bewezen en succesvol middel tot fondsenwerving. De bijdrage van de loterij en haar deelnemers is uniek, want deze is niet alleen meerjarig, maar goede doelen bepalen ook zelf de besteding ervan, op basis van hun expertise.

Inmiddels wordt er jaarlijks door de Goede Doelen Loterijen (Nationale Postcode Loterij, BankGiro Loterij en VriendenLoterij) ruim 425 miljoen euro geworven voor het goede doel. De Goede Doelen Loterijen zijn hiermee de grootste fondsenwerver van Nederland: 25 procent van alle private giften in Nederland komt van de deelnemers van de Goede Doelen Loterijen. Maandelijks spelen 3,5 miljoen huishoudens in Nederland met deze loterijen mee, en met de helft van hun lot dragen ze bij aan een betere wereld.

De drie loterijen hebben als missie het steunen van goede doelen die werken aan:

- een rechtvaardige en groene wereld: Nationale Postcode Loterij;
- cultuur en behoud cultureel erfgoed: BankGiro Loterij;
- verbetering van welzijn en gezondheid in Nederland: VriendenLoterij.

Het huidige kabinet heeft aangegeven het kansspelbeleid te willen moderniseren. Vogelbescherming hoopt dat de voorgestelde wijzigingen in het kansspelbeleid de Nationale Postcode Loterij voldoende ruimte geeft om de succesvolle fondsenwerving op dit niveau voort te zetten. Zonder de Postcode Loterij en haar deelnemers zouden wij immers een groot deel van onze initiatieven niet kunnen realiseren.

Fondsen toegekend

- Afronding van het project 'Jaar van de klauwieren', ondersteund met 40.000 euro door het Prins Bernhard Cultuurfonds.
- Documentaire 'De vogelwachter' is afgerond. Het is een documentaire over vogelwachters op Terschelling. De première vond in oktober plaats tijdens de Terschellinger Filmdagen. Het project kreeg via een door Vogelbescherming ondersteunde aanvraag van het Prins Bernhard Cultuurfonds 25.000 euro.
- Het Bettie Wiegman Fonds steunde drie projecten: 'Kerkuilen veilig in het verkeer' (5.500 euro), 'Weidevogelbescherming in de Soarremoare polder' (7.000 euro) en 'project Holwerterwestpolder in het kader van Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen (35.150 euro).
- Stern Groep bv steunde samen met Stichting Zabawas het project 'Vogelsand' van Rust voor Vogels Ruimte voor Mensen, respectievelijk met 40.000 euro en 20.000 euro.

Fondsen, in aanvraag

- In oktober diende Vogelbescherming samen met Staatsbosbeheer, Landschap Noord-Holland en de Waddenvereniging een LIFE+-aanvraag in bij de EU: We Bird, met een begroting van 7,8 miljoen euro.
- Voor de cofinanciering van We Bird is begin 2015 een aanvraag bij het Waddenfonds ingediend. In april 2015 wordt de uitkomst daarvan vermoedelijk bekend.
- De aanvraag voor het vervolg van het succesvolle project Living on the Edge bij het Duitse ICI is helaas afgewezen. Nu zijn er gesprekken met het bedrijf LUSH om Living on the Edge een vervolg te geven via de verkoop van shea butter.
- 'Consuming for Nature' met een begroting van 480.000 euro is in 2014 ingediend bij de Europese Unie. Het project stimuleert het contact tussen boeren en consumenten voor natuurvriendelijke producten.

Advertenties

Sinds halverwege 2014 heeft Vogelbescherming haar advertentieverkoop uitbesteed. Dat leverde in 2014 vooral tijdswinst op ten opzichte van zelf werven. Bij een gelijkblijvende marktontwikkeling verwachten we er in 2015 ook financieel voordeel mee te verwerven. In 2014 stelde Vogelbescherming een extra kanaal open voor adverteerders: de website www.beleefdelente.nl. De tijd om ervoor te werven was relatief gering, toch wist Vogelbescherming er 11.000 euro mee te verdienen.

Verkoop verhogen via winkel en webshop

Winkel

De winkelomzet bedroeg in 2014 1.353.000 euro exclusief BTW, een groei van 5,7 procent ten opzichte van 2013. In 2014 werden in de winkel van Vogelbescherming bijna 14.000 aankopen gedaan, voor 82 procent door leden. Verrekijkers en telescopen zijn verantwoordelijk voor driekwart van de winkelomzet. Artikelen voor de 'vogeltuinen' (voer, vogelhuisjes en voedsystemen) droegen in 2014 voor 17 procent bij, boeken/multimedia 5 procent en cadeauartikelen 5 procent.

De winkel in Zeist combineert een uitgebalanceerd assortiment met vakkundige voorlichting en een hoog serviceniveau, met dank ook aan het vrijwilligersteam. Het uitgangspunt blijft dat elke vogelliefhebber een geschikte verrekijker of telescoop kan kiezen of het beste advies krijgt over vogels in de tuin. Via goed bezochte en sfeervolle themadagen profileert de winkel zich bij (potentiële) kopers. In 2014 organiseerden we onder meer de introductie van de Zeiss Victory SF- verrekijker in Nederland, de Tuinvogeldag (400 bezoekers!) en vier gewaardeerde digi-scoping workshops.

Webshop en postorder

Naast telefonische bestellingen en ingestuurde bestelkaarten, wisten duizenden vogelliefhebbers in 2014 de webshop te vinden. De omzet 'webshop en postorder' bedroeg in 2014 525.507 euro (ex. btw). Dat is 4,7 procent hoger dan in 2013. De webshop is door Vogelbescherming aan CJ WildBird Foods uitbesteed, om het risico (van onder meer voorraadbeheer en debiteurenrisico) voor Vogelbescherming terug te dringen en te profiteren van de postordermogelijkheden en kennis van dat bedrijf.

6.4.3 Ontwikkeling Vereniging

Samenwerking vogelwerkgroepen

Vogelbescherming hecht aan een goede band met vogelwerkgroepen in Nederland. Zo'n 250 groepen krijgen maandelijks van Vogelbescherming per e-mail nieuws over Vogelbescherming en over vogels beschermen. Hier wordt door de vogelwerkgroepen positief op gereageerd. Dit is een belangrijk contactmoment met de vogelwerkgroepen geworden.

Vogelbescherming biedt op allerlei vlakken (juridisch, financieel, ecologisch of in praktische zin) ondersteuning aan vogelwerkgroepen. In 2014 kwamen er bij benadering maandelijks twintig à dertig van dergelijke verzoeken binnen en is er (aanvullend op het IJsvogelfonds) voor bijna 10.000 euro bijgedragen aan projecten of activiteiten van 18 vogelwerkgroepen. Daarbij ging het onder andere om het (mede) mogelijk maken van de jaarlijkse Overijsselse Vogelaarsdag, ditmaal georganiseerd door de Twentse Vogelwerkgroep. Stichting Avifauna Zwolle kon met een bijdrage van Vogelbescherming een educatieproject opzetten voor basisschoolleerlingen in (en met) een van de vier wijkboerderijen van Zwolle.

IJsvogelfonds

Ook in 2014 hadden vogelwerkgroepen en andere vrijwillige vogelbeschermers de mogelijkheid om hun projecten te verwezenlijken door middel van een bijdrage van het IJsvogelfonds. Het IJsvogelfonds is een speciaal initiatief van Vogelbescherming en de Nationale Postcode Loterij. Vogelwerkgroepen kunnen er twee keer per jaar (verspreid over twee inzendtermijnen) projectvoorstellen indienen, ten aanzien van projecten waarvoor de benodigde financiële ruimte ontbreekt. Deze aanvragen worden vervolgens door een drietal medewerkers van Vogelbescherming beoordeeld. Op deze manier kunnen plaatselijke initiatieven om vogels te beschermen soms toch doorgaan. Hiervoor was ook in 2014 een bedrag van 20.000 euro beschikbaar. Afgelopen jaar kwamen bij het IJsvogelfonds zeventien projectvoorstellen binnen. Daarvan zijn er veertien rechtstreeks gehonoreerd. Voor één project werd een alternatieve financieringsbron gevonden.

Zwaluwprojecten

Vogelbescherming ondersteunt kansrijke lokale zwaluwinitiatieven van vogelwerkgroepen met een financiële bijdrage. Dit kan dankzij gulle giften van leden van Vogelbescherming na een oproep om lokale zwaluwprojecten te ondersteunen. Deze komen ten goede aan boerenzwaluw, oeverzwaluw en/of huiszwaluw. In 2014 kwamen zes van dergelijke aanvragen binnen, die allemaal zijn gehonoreerd. Dit zijn een huiszwaluwtel in Almere-Haven en vier oeverzwaluwvallen (in Elburg, Enkhuizen, Almkerk en Renkum). En er werd een speciale factsheet over de oeverzwaluw ontwikkeld door de Heerhugowaardse Stadsvogeladviseurs van Vogelbescherming.

Euro Birdwatch

In 2014 vond weer een Euro Birdwatch plaats. In 37 Europese landen werden (trek)vogels geteld in het weekend van 4 oktober. In Nederland coördineert Vogelbescherming deze telling. In 2014 is op meer dan 160 telposten in ons land geteld. De duizenden vogelaars die in Nederland meedoen aan deze telling, trekken al voor zonsopgang naar buiten, om zoveel mogelijk vogels te kunnen zien. De editie van 2014 heeft alle records gebroken. Nog niet eerder werden er zoveel vogels geteld, bijna anderhalf miljoen in totaal (1.425.376), waaronder maar

liefst 491.645 spreeuwen. Er werden 208 verschillende soorten gezien. De weersomstandigheden waren dan ook ideaal voor de vogeltrek. Tientallen vogelwerkgroepen hebben meegedaan aan de Nationale Tuinvogeltelling in 2014 en is er plaatselijk/regionaal met succes aandacht voor gevraagd in de pers.

Vrijwilligers

Vogelbescherming zou niet kunnen bestaan zonder het werk van vele vrijwilligers. Op diverse fronten ondersteunen zij het werk van de vereniging en geven zo een impuls aan het beschermen van vogels. De taken die vrijwilligers op zich nemen zijn heel divers: van Bestuur en Ledenraad tot promotionele activiteiten, deskundige verkoop in de winkel en het monitoren van wetlands om zo relevante ontwikkelingen en mogelijke bedreigingen te signaleren en waar mogelijk in te grijpen. Stadsvogeladviseurs en Tuinvogelconsulenten dragen bij aan een vogelvriendelijke leefomgeving. Elke vrijwilligersgroep heeft een eigen contactpersoon vanuit Vogelbescherming die zorgt voor de begeleiding. Sommige vrijwilligers hebben meerdere functies. In januari 2014 (peildatum 13 januari) had Vogelbescherming 393 vrijwilligers, die tezamen 497 activiteiten/ functies uitvoerden. In december 2014 (peildatum 31 december) is het aantal actieve vrijwilligers gestegen naar 461. Zij bekleden in totaal 517 vrijwilligersfuncties.

Evenementen

Nationale Tuinvogeltelling

In het weekend van 18 en 19 januari 2014 telden 55.751 mensen de vogels in hun tuin tijdens de elfde editie van de Nationale Tuinvogeltelling. Voor het eerst konden mensen zich van tevoren inschrijven voor de Tuinvogeltelling: ruim 12.000 mensen maakten gebruik van deze service. Tijdens de Nationale Tuinvogeltelling zond Vroege Vogels Radio live uit vanuit het kantoor in Zeist. Daarnaast was er bijzonder veel media-aandacht voor de Tuinvogeltelling van kranten, tijdschriften, radio- en televisieprogramma's. De Tuinvogeltelling voor Scholen werd voor het tweede opeenvolgende jaar georganiseerd. Hieraan deden ruim 10.000 kinderen mee, verdeeld over 251 scholen.

Beleef de Lente

Het achtste seizoen van Beleef de Lente en Beleef de Lente Junior in 2014 werd goed gewaardeerd door de kijkers met gemiddeld een 8, zoals een enquête aantoonde. De website voor 'volwassenen' met de live webcams bij vogelnesten trok ruim 800.000 unieke bezoekers. Achter de schermen speelden zo'n 80 vrijwilligers een cruciale rol om dit online evenement mogelijk te maken.

Boven verwachting was het aantal 'lenteleden' dat we wisten te werven voor Vogelbescherming in het kielzog van Beleef de Lente: 1.100. In 2015 moet blijken in hoeverre deze lenteleden ook 'echte' leden worden. Bemoedigend waren de inkomsten uit advertenties op de site waarmee dit seizoen is begonnen: 11.000 euro. In 2015 kan dat meer worden, omdat we eerder zijn gaan werven.

Deels schitterende cijfers, maar toch stemde seizoen 8 Vogelbescherming niet helemaal tevreden. Het aantal donaties voor de betrokken soortwerkgroepen (ruim 5.000 euro in totaal) bleef achter bij de verwachting en er waren eenvoudigweg te weinig vogels voor de cams te zien, wat een impact had op het totale bezoekcijfer (in 2013: 1.100.000 unieke bezoekers). Ondanks zorgvuldige inschattingen besloten sommige vogels op een andere plek te nestelen. Ook liet de beeldkwaliteit soms te wensen over. Maandenlang 24 uur per dag beeld streamen vanaf een hele reeks plekken is een technisch hoogstandje. Niet elk deel van de route die het beeld aflegt is even goed te controleren. Voor 2015 zijn maatregelen genomen om beide zaken te verbeteren: andere locaties moeten - voor zover dat kan - meer zekerheid geven over vogels voor de webcam, en ook aan de beeldkwaliteit is gewerkt.

Als er meer vogels voor de camera's zitten en er beter beeld is, trekken naar onze verwachting de kijkcijfers weer aan, wat de kans op meer donaties mogelijk vergroot. Ook is naar aanleiding van de evaluatie gekeken naar hoe we 'meer bescherming' bij al het 'genieten' over het voetlicht kunnen krijgen. In 2015 maken we daarmee een start, onder meer door een keuze voor één plek: een zeer vogelvriendelijk ingericht erf.

Nationale Vogelweek 2014

De Nationale Vogelweek wordt georganiseerd door Vogelbescherming in samenwerking met Sovon om zoveel mogelijk mensen de Nederlandse natuur en de vogelrijkdom van ons land te laten ervaren. Tijdens de Nationale Vogelweek van 2014 konden mensen mee met 251 excursies in heel Nederland. Meer dan 150 gepassioneerde excursieleiders gaven één of

meerdere excursies voor bijna 2.000 mensen. Vooral excursies in de stad en excursies voor beginnende vogelaars waren erg populair.

Jeugdprogramma

Het jeugdbeleid van Vogelbescherming richt zich vooral op kinderen in de basisschoolleeftijd. Met educatieve projecten, zoals de Tuinvogeltelling voor Scholen, de webcams in vogelnesten bij Beleef de Lente Junior en vogelvriendelijke schoolpleinen, maken we leerkrachten en leerlingen in het basisonderwijs enthousiast over vogels en natuur. Het bijbehorende lesmateriaal is geschikt voor alle leeftijden: van kleuters tot en met bovenbouw. Vlak voor de zomervakantie ontvangt iedere basisschool het educatieve programma van Vogelbescherming.

2014 was het 'Jaar van de groene kinderopvang'. Vogelbescherming fungeerde als partner. In die rol boden we gratis inrichtingsadvies aan van de buitenruimte met als oogmerk een vogelvriendelijke omgeving. Bijna 50 BSO's en kinderopvangcentra maakten er gebruik van.

De webcams bij Beleef de Lente Junior worden erg gewaardeerd in het onderwijs: het programma krijgt een waarderingcijfer van 9,1 van de leerkrachten en kinderen. Ruim 48.000 mensen maakten

in 2014 gebruik van Beleef de Lente Junior. Beleef de Lente Junior is financieel mogelijk gemaakt door een vierjarige bijdrage (2011 t/m 2014) in het kader van de Regeling Draagvlak Natuur van de rijksoverheid en bijdragen van het Prins Bernhard Cultuurfonds.

Naast het schoolprogramma bedienen we 'individuele' kinderen via het Junior-lidmaatschap (inclusief een abonnement op het magazine Vogels Junior), educatieve spelletjes op de website, kleurplaten en materiaal voor spreekbeurten.

6.4.4 Eigen Media

Tijdschriften

Leden van Vogelbescherming ontvangen het blad VOGELS. VOGELS verschijnt vijf maal per jaar en heeft tot doel de band met de leden te verstevigen. In een vaste verhouding informeert het blad over het genieten én het beschermen van vogels (door Vogelbescherming). Daarnaast wil het blad de leden motiveren om waar mogelijk nog meer te doen voor vogels. Dat kan in de eigen omgeving zijn met bijvoorbeeld een vogelvriendelijke tuin, maar ook door speciale projecten te ondersteunen. In 2014 werd de laatste hand gelegd aan een aantal vernieuwingen om het blad nog succesvoller te maken. Vogels+ verscheen in 2014 voor het eerst, als opvolger van Vogelnieuws. Behalve een opfrissing van het uiterlijk werd ook de koers enigszins verlegd: het magazine richt zich nu geheel en al op de gevorderde vogelaar, de telvrijwilliger en het actieve lid van een vogelwerkgroep. Net als VOGELS wil Vogels+ vooral ook aanzetten tot 'meedoen'. Bijzonder is dat het digitaal gratis verkrijgbaar is voor iedereen via een app. Dat heeft het bereik van deze publicatie sterk vergroot, naar schatting een verdubbeling van het aantal lezers. Tijdens de Dutch Bird Fair en de Landelijke Dag van Sovon kregen vele mensen een proefexemplaar van het vernieuwde blad uitgereikt en werden zij gewezen op de gratis digitale variant.

Websites

In 2014 is gewerkt aan de verbetering van www.vogelbescherming.nl door meer 'prikkel's' aan bezoekers te bieden om lid te worden, of bijvoorbeeld iets in de webshop aan te schaffen, of door bezoekers op die mogelijkheid te wijzen (www.vogelsinmijntuin.nl). Daarnaast melden we nu structureel op de homepage 'resultaten' van Vogelbescherming. De ervaringen die we zo opdoen, gebruiken we bij de ontwikkeling van een nieuwe site, waarvan de lancering gepland staat in de eerste periode van 2016, op basis van de online strategie uit 2013. Verder leggen we in de 'footer' de nadruk op de app's van Vogelbescherming en onze sociale media-mogelijkheden.

In 2014 is de e-mailnieuwsbrief Vogels Digitaal volledig geïntegreerd met de website. De nieuwsbrief wordt verspreid in een beperkter aantal varianten, voor de doelgroepen 'vogelaars', 'natuurliefhebbers', 'tuinvogelliefhebbers' en mensen waarvan we niet weten in welke doelgroep ze vallen. Daardoorheen loopt nog vaak de scheidslijn lid/niet-lid. Oplage in totaal: 110.000. Vogels Digitaal-nieuwe-stijl biedt 'het beste van de website' van die maand en telt minder berichten. Deze nieuwe werkwijze heeft geleid tot meer lezers per bericht bij een minder grote inspanning.

Sociale media

Via sociale media legt Vogelbescherming contact met mensen die in vogels zijn geïnteresseerd, leden en niet-leden, 'lichtgroen' of totaal ingevoerd. Platforms en accounts hebben hun eigen karakter.

We gebruiken Facebook (en Pinterest) om mensen op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met vogels, Vogelbescherming en ons werk. 'Beleving' staat daarbij voorop, bijvoorbeeld met het plaatsen van mooie of bijzondere foto's en filmpje. 'Likers' kunnen ook zelf foto's op ons Facebook-prikbord plaatsen en vragen stellen aan Vogelbescherming.

Vogelbescherming wisselt 'leut' af met meer inhoudelijk georiënteerde berichtgeving en mogelijkheden om zich nog meer te verbinden aan de vereniging. Een en ander bevalt goed bij de 'vrienden'. Had Vogelbescherming eind 2013 zo'n 27.300 'likers', eind 2014 was dit aantal explosief gegroeid tot 50.000. Daarbij moet worden opgemerkt dat we alleen door 'interactie' met onze fans ook daadwerkelijk te zien zijn in de tijdlijn van deze mensen, omdat Facebook dat zo reguleert. Interactie ontstaat als iemand bewust een 'post' van Vogelbescherming waardeert met een 'like'.

Vogelbescherming zet Twitter in voor het verspreiden van nieuwsfeiten, persberichten (journalisten gebruiken het veel) en weetjes: we zorgen zo voor binding met onze online achterban. Natuurlijk worden er ook vragen van volgers beantwoord en gaan we in op reacties. Nadat twee jaar achtereen een verdubbeling te zien was van het Twitter-account

@vogelnieuws vakt de groei op dit platform wat af bij gelijkblijvende inspanningen om het aantal volgers te vergroten. In 2014 steeg het aantal volgers van 9.800 naar 14.000. Eenzelfde ontwikkeling laat het account @beleefdelente zien. Dat ging van 7.400 volgers naar 8.200 volgers.

Zowel Twitter als Facebook worden ook ingezet om campagnes en acties te ondersteunen. In 2014 waren dat onder meer de Nationale Tuinvogeltelling, Beleef de Lente en Red de Rijke Weide.

Nieuw in 2014 is het Facebook-account voor 'meer gevorderde' vogelaars, gekoppeld aan het magazine Vogels+. Een kleine 900 'likers' vormen eind 2014 een bemoedigend begin, al blijft de inhoudelijke interactie nog achter.

6.4.5 Pers

Woordvoering

In 2014 stond Vogelbescherming zoals elk jaar weer vaak de pers te woord. Er kwamen vooral veel vragen over ganzen, weidevogels, de zachte winter, imidacloprid, het Jaar van de Spreeuw, vogelgriep en meer incidenteel naar aanleiding van publicaties op www.natuurbericht.nl.

Persberichten

Vogelbescherming heeft veel belang bij 'vrije publiciteit'. Daarmee kan Vogelbescherming bereikte resultaten laten zien (PolderPracht op Terschelling), de druk op beslissers opvoeren, kennis overdragen over vogels en hun leefgebied en mede daardoor ook draagvlak voor vogels en vogelbescherming creëren. In 2014 kwam Vogelbescherming ook weer veelvuldig in het nieuws, zowel in kranten en tijdschriften, als op radio en televisie en via websites. De eigen acties en campagnes scoorden goed. Beleef de Lente kreeg veel aandacht, maar ook de Nationale Tuinvogeltelling, de Nationale Vogelweek, Euro Birdwatch, Red de Rijke Weide en Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen. Een mooi hoogtepunt in 2014 was de samenwerking met de EO, wat resulteerde in het tv-programma Lang Leve de Lente op Nederland 1. Ook iets om trots op te zijn: dit jaar werden er zes opinieartikelen van Vogelbescherming gepubliceerd. Controversiëler waren we in het nieuws over het dossier 'ganzen', de Hedwigepolder, de achteruitgang van de vogels in het Waddengebied en de visserij in het IJsselmeer waarbij Vogelbescherming haar standpunt in de media duidelijk naar voren kon brengen en er veel reuring rondom de onderwerpen was.

Vogelbescherming droeg verder wekelijks bij aan Natuurbericht.nl; berichten die vaak goed worden opgepikt door de landelijke en regionale pers.

Steeds vaker duikt Vogelbescherming op in groen- en tuinbladen zowel in tijdschriften als online met tips om de tuin vogel- en natuurvriendelijk in te richten. Ook retailers zoals Pet's Place en Welkoop geven aandacht aan Vogelbescherming via hun communicatiekanalen.

6.4.6 Servicecentrum

Vogel- en verenigingsvragen

Het Servicecentrum van Vogelbescherming handelt alle vogel- en verenigingsvragen af. Het aantal 'vogelvragen' blijft redelijk constant: rond de 18.000 per jaar. De diversiteit is enorm, variërend van vragen over tuininrichting en het verjagen van kraaien tot de wettelijke mogelijkheden om de plaatsing van windmolens tegen te houden. Regelmatig wordt gevraagd naar de standpunten van Vogelbescherming over bepaalde onderwerpen en geregeld vindt er discussie plaats over verschil van inzichten. De Ledenadministratie heeft ook in 2014 weer hard gewerkt om lidmaatschappen foutloos te administreren en de wensen van onze leden vast te leggen.

Tijdens het weekend van de Nationale Tuinvogeltelling in januari 2014 zat een uitgebreid team van medewerkers en vrijwilligers klaar om vragen te beantwoorden. Sommige deelnemers ondervonden wat technische problemen, maar verreweg de meeste van de honderden telefoontjes en e-mails gaven blijk van grote betrokkenheid bij dit nationale evenement.

Klachten

Het Servicecentrum zorgt ook voor de afhandeling van klachten. 2014 was een jaar met betrekkelijk weinig klachten, namelijk 73. In 2013 bedroeg dat aantal 120 – een jaar met veel reacties op het standpunt van Vogelbescherming over ganzen). Dertien mensen hebben in 2014 hun lidmaatschap opgezegd omdat ze vonden dat Vogelbescherming te vaak een verzoek stuurde voor een extra bijdrage. Als mensen geen prijs stellen op fondswervingsverzoeken kan Vogelbescherming dat in de database vastleggen. Veertien mensen vonden het gesprek dat ze hadden met telemarketingbureaus die namens Vogelbescherming opbellen, niet prettig. De overige klachten waren zeer divers van aard. Ook dit jaar waren er mensen die vonden dat Vogelbescherming zich moet inzetten voor het terugdringen van de kraaienpopulaties, enkele anderen waren het niet eens met de inzet van Vogelbescherming voor het behoud van natuurwaarden in het Scheldegebied en de Waddenzee.

7 Vogels en biodiversiteit

7.1 Huidige situatie

Van de ruim 10.000 vogelsoorten worden er wereldwijd 1.200 bedreigd. Dat staat niet op zichzelf maar maakt deel uit van een mondiale bedreiging van de biodiversiteit. De vernietiging van natuurlijke rijkdommen maakt de wereld minder leefbaar. Vogelbescherming wil door de bescherming van vogels en hun leefgebied bijdragen aan het behoud van biodiversiteit en een leefbare wereld. Die brede wens vraagt om focus: waar zijn we het hardst nodig als het gaat om bescherming van vogels, en waar kunnen we verschil maken – al komen we op voor alle wilde vogels. Voor een prioritering en praktische aanpak zijn wetenschappelijke gegevens nodig over de stand van een populatie, over wat een achteruitgang veroorzaakt en welke maatregelen effectief zijn om daar iets aan te doen.

7.2 Langetermijndoelen

- Vroegtijdig inzicht in de stand van vogelpopulaties.
- Inzicht in de efficiënte (= effectieve én betaalbare) van beschermingsmaatregelen.

7.3 Speerpunten en doelstellingen 2014

- Samenwerking met Sovon Vogelonderzoek Nederland.
- Opnieuw uitbrengen van een 'oranje lijst'.
- Kwaliteitssysteem voor bronnenmateriaal op het gebied van conservation evidence ontwikkelen.
- Participatie in het Centre for Avian Population Studies (CAPS).
- 'Actieplan bedreigde vogels' opstellen.
- Aanzet tot Visie 'Vogelbescherming 2050' formuleren (publicatie 2015).

7.4 Activiteiten en resultaten 2014

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Vogelbescherming en Sovon werken al decennialang nauw met elkaar samen. Sovon verzorgt onder meer betrouwbare cijfers over de vogelstand, dankzij vele vrijwillige vogeltellers en een professionele, wetenschappelijke organisatie. Deze cijfers vormen veelal een basis voor Vogelbescherming voor de uitvoering en ontwikkeling van het beschermingswerk. Vogelbescherming hecht grote waarde aan deze samenwerking. In 2014 ging het werk aan de nieuwe Vogelatlas voor Nederland, die door Vogelbescherming financieel wordt ondersteund, onverminderd door. Dat is een van de vele gezamenlijke projecten. Vogelbescherming en Sovon werken onder meer ook met goede resultaten samen rond evenementen, zoals de Nationale Tuinvogeltelling en de Nationale Vogelweek. In 2014 sprongen drie zaken er extra uit: de samenwerking rondom het grootste telproject langs de 'flyway' sinds jaren, de samenwerking rondom de Jaarrond Tuintelling en de gezamenlijke oprichting van het Centre for Avian Population Studies (CAPS) samen met het NIOO-KNAW en de Radboud Universiteit Nijmegen.

Oranje lijst

Eind 2013 verscheen de eerste 'oranje lijst' van broedvogels. Dat gebeurde als uitvloeisel van de wens om vroegtijdig te kunnen alarmeren ('early warning') wanneer er iets mis dreigt te gaan met vogelpopulaties in Nederland. Op deze oranje lijst staan 22 soorten. De keuze kwam tot stand op grond van de verandering in aantallen en verspreiding vanaf de jaren '60, de meest recente ontwikkelingen en de verwachting voor de toekomst. De meest in het oog springende soorten op de oranje lijst zijn 'gewone' soorten als waterhoen, spreeuw en scholekster. Ook in 2014 verscheen de 'oranje lijst' als onderdeel van de Vogelbalans van Sovon.

Conservation evidence

Behalve signaleren dat het slecht gaat met vogelsoorten, is het herkennen van oorzaken en het nemen van beschermingsmaatregelen die bewezen werken, minstens zo belangrijk. Ook aan deze 'conservation evidence' is gewerkt in 2014. Door een goede screening van wetenschappelijke literatuur kan Vogelbescherming, indien nodig, snel een inschatting maken

van mogelijkheden tot beschermen. In 2014 is daarvoor een systematiek ontwikkeld die in 2015 verder getest zal worden.

Centre for Avian Population Studies

In 2014 maakten we bekend samen met vier andere partijen onderzoek te gaan stimuleren naar schommelingen in vogelpopulaties. Daarvoor werd in februari 2014 een intentieverklaring ondertekend resulterend in een samenwerkingsovereenkomst die op 7 augustus 2014 werd getekend tijdens een gezamenlijk symposium.

Naast aantalsveranderingen gaan onderzoekers ook sterfte- en geboortecijfers van vogels analyseren; belangrijke informatie voor de bescherming van soorten. Het nieuwe Centre for Avian Population Studies (CAPS) gaat onderzoek initiëren en stimuleren. Er bestond tot op heden geen gecoördineerde gezamenlijke aanpak en analyse van demografische gegevens voor vogels. Vijf organisaties zijn nu de samenwerking aangegaan om het komende jaar de haalbaarheid en mogelijkheden van financiering van hiervoor bestemde activiteiten te onderzoeken. Naast Vogelbescherming Nederland gaat het om Sovon Vogelonderzoek Nederland, het Vogeltrekstation, het Nederlands Instituut voor Ecologie en de Radboud Universiteit Nijmegen.

Tijdens het startsymposium van CAPS kreeg de nieuwe samenwerking meteen handen en voeten. Het Vogeltrekstation (NIOO-KNAW) en Sovon Vogelonderzoek Nederland analyseerden data over de populatieontwikkeling van 54 karakteristieke vogelsoorten van de Nederlandse Waddenzee, zowel broed- als trekvogels. De conclusies voor broedvogels zijn verontrustend. Veel soorten die de Waddenzee als broedgebied gebruiken gaan in aantal achteruit. De vijf sterkste dalers onder de broedvogels zijn blauwe kiekendief, kluut, velduil, strandplevier en scholekster. En omdat ook is gekeken naar de balans tussen geboorten en sterfte, weten we dat veel broedvogels voorlopig achteruit zullen blijven gaan. Dat laatste is belangrijke informatie. Om een beter begrip te krijgen voor de bedreigingen van vogels en voor het nemen van de juiste herstelmaatregelen, is er – naast het tellen van vogelaantallen – meer informatie nodig om de vogels goed te kunnen beschermen. Hoeveel vogels krijgen er jongen? Hoeveel gaan er jaarlijks dood? De antwoorden op dit soort demografische vragen geven inzicht in waarom de ene soort afneemt en de andere toeneemt en wijzen ons de weg naar wezenlijke beschermingsmaatregelen.

Actieplan bedreigde vogels

De toekomst van diverse soorten van de 'Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels' is allerm minst zeker, inspanningen van de overheid en natuurbeschermingsorganisaties in de laatste decennia ten spijt. Onder deze bedreigde soorten bevinden zich veel voor Nederland kenmerkende vogels. Een verlies van deze soorten betekent een directe verarming van de Nederlandse biodiversiteit en een regelrechte vershraling van onze eigen leefomgeving. Het is daarnaast een teken aan de wand: ongezonde populaties van deze vogelsoorten wijzen vaak op een ongezond ecosysteem. Maar wat er precies loos is en wat we aan bescherming kunnen doen, is niet altijd duidelijk. Daarom putten wij uit kennis van degelijk onderzoek, dat ook de komende jaren hard nodig zal zijn. In 2014 werd gewerkt aan een *Actieplan bedreigde vogels*, waarmee Vogelbescherming de bescherming van elf bedreigde vogelsoorten van de rode lijst een flinke impuls wil geven. In 2015 publiceert Vogelbescherming dit actieplan. Het actieplan is gebaseerd op de voorlopige rode lijst van 2015, zoals gepubliceerd in de Vogelbalans 2013 van Sovon Vogelonderzoek Nederland. Naar verwachting stelt het Ministerie van Economische Zaken in 2015 de definitieve lijst vast.

Visie 'Vogelbescherming 2050'

In 2014 zijn onderbouwende analyses uitgevoerd voor een visie op het werk van Vogelbescherming op de langere termijn. De factoren die populaties beïnvloeden zijn systematisch in kaart gebracht. Momenteel wordt gewerkt aan een 'Toekomstagenda 2050' die we in 2015 vaststellen.

8 Bestuur, Ledenraad & bureau

De Vereniging draagt de naam: Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels. Deze naam wordt meestal ingekort tot: Vogelbescherming Nederland of alleen Vogelbescherming. Vogelbescherming werd opgericht op 1 januari 1899 en zetelt in Zeist. Vogelbescherming heeft een ANBI-status en draagt het keurmerk van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF-Keur). Daarnaast is Vogelbescherming lid van de Vereniging Fondswervende Instellingen (VFI, branchevereniging voor goede doelen). Vogelbescherming legt in haar jaarverslag financiële en beleidsverantwoording af, waarbij zij rekening houdt met de richtlijnen van het VFI, met de Richtlijn Jaarverslaglegging 650 voor fondsenwervende instellingen en met de richtlijnen van het CBF-Keur, waarin principes van de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen opgenomen zijn.

Het onbezoldigde Bestuur van Vogelbescherming bestuurt de Vereniging en heeft de uitvoering van zijn besluiten en de dagelijkse leiding gedelegeerd aan de directeur. Het Bestuur ziet toe op de uitvoering van deze taken. Het Bestuur legt verantwoording af aan de, eveneens onbezoldigde, Ledenraad. De Ledenraad neemt bij Vogelbescherming de plaats in van wat bij andere verenigingen een algemene ledenvergadering is. Bestuursleden worden door de Ledenraad benoemd.

Er is een duidelijke scheiding tussen besturen door het Bestuur, toezicht houden door de Ledenraad en uitvoeren door de werkorganisatie: het bureau van Vogelbescherming. Om hier nog beter aan te voldoen, is besloten om over te gaan naar een Raad van Toezichtmodel. Dit zal in 2016 geëffectueerd worden.

8.1 Bestuur

Het Bestuur van Vogelbescherming telde in 2014 negen onbezoldigde leden. In 2014 eindigde de tweede zittingstermijn van de heer De Bie. Hiermee kwam voor hem een eind aan 16 jaar nauwe betrokkenheid bij de Vereniging, eerst twee termijnen van vier jaar in de Ledenraad, en vervolgens twee termijnen van vier jaar in het Bestuur. Vogelbescherming is hem zeer erkentelijk voor zijn inzet. In mei 2014 is hij opgevolgd door mevrouw Tilders. De heer De Boer is in juni herkozen voor een tweede termijn van vier jaar, en mevrouw Van der Lecq en mevrouw Vos zijn in december gekozen voor een tweede termijn van vier jaar. Zowel bestuurs- als ledenraadsleden worden voor een periode van vier jaar gekozen, met een mogelijkheid om eenmalig herkozen te worden voor eenzelfde termijn. Bestuurs- en ledenraadsleden zijn lid van de Vereniging en dienen de doelstelling van de Vereniging te onderschrijven.

8.1.1 Belangrijke onderwerpen

In 2014 kwam het Bestuur viermaal in vergadering bijeen; daarnaast werd eenmaal telefonisch vergaderd. Een overzicht van de belangrijkste onderwerpen die aan de orde kwamen in de reguliere vergaderingen:

Jaarverslag en financieel verslag 2013

Het jaarverslag en het financieel verslag over 2013 zijn goedgekeurd. Vaststelling van het financieel verslag geschiedt door de Ledenraad.

Jaarplan en begroting 2014

Vaststelling Jaarplan 2014 inclusief begroting 2014, gebaseerd op het vigerende Strategisch Meerjarenplan, vond plaats.

Managementrapportages

De periodieke managementrapportages op het gebied van financiën, personeel en bedrijfsvoering werden besproken.

Gouden Lepelaar

Op voordracht van de ledenraadscommissie Gouden Lepelaar besloot het Bestuur de Gouden Lepelaar 2014 toe te kennen aan de tweelingbroers Adriaan en Lieuwe Dijkse. De gebroeders Dijkse zetten zich op de kop af 50 jaar in voor vogels en het landschap van Texel. Dat doen ze onder meer door het inventariseren van vogels en begeleiden van verschillende vogelreizen en excursies, maar ook door het schrijven van boeken en artikelen. Hun brede kennis delen zij op toegankelijke manier met een breed publiek, waarbij zij hun liefde voor vogels goed weten over te dragen. Het meest bijzonder is hun inventarisatie van de vogels in het Texelse bos,

gedurende tientallen jaren. Bij alles wat ze ondernemen staat de liefde voor vogels centraal. De broers werden bij de opening van een vogelkijkhut tijdens de Euro Birdwatch verrast met deze onderscheiding. Zij ontvingen deze prijs uit handen van het bestuurslid Erik Ernens.

Ganzen

De bescherming van vooral overwinterende ganzen is meermalen aan de orde geweest. De aanleiding hiervoor was het breken van het bijna bereikte bestuurlijke akkoord tussen provincies en maatschappelijke organisaties om overwinterende ganzen goede bescherming te bieden onder gelijktijdige planmatige en beheerste ingrepen in de stand van broedende ganzen om die terug te brengen op het niveau van 2005.

Visserij IJsselmeer en mosselvisserij

Het Bestuur is op de hoogte gesteld van de laatste ontwikkelingen en gaf mede richting aan de beleidskeuze van Vogelbescherming.

Voortgangsrapportages van projecten en presentaties

Het Bestuur wordt in de vergaderingen op de hoogte gebracht van actuele zaken en de stand van zaken van projecten. Naast deze onderwerpen heeft het Bestuur presentaties gekregen door medewerkers van het bureau: Nationale Tuinvogeltelling, Stadsvogels en hun domein, PolderPracht Terschelling, REFIT Europese evaluatie Vogel- en Habitatrichtlijn.

Ondernemingsraad

Jaarlijks vindt overleg plaats tussen de Ondernemingsraad van Vogelbescherming en een delegatie van het Bestuur, waarbij de Ondernemingsraad spreekt over belangrijke ontwikkelingen binnen de vereniging en dan met name die welke het personeel aangaan. Om agenda-technische redenen is dit overleg van 2014 verplaatst naar januari 2015.

Bestuursmodel

In 2006 heeft het toenmalige Bestuur gekozen voor het nu nog vigerende bestuursmodel zijnde het 'vrijwilligersmodel'. De kern daarvan staat in de inleidende tekst van dit hoofdstuk. Het toenmalige Bestuur heeft de intentie uitgesproken om door te ontwikkelen naar een Raad van Toezicht-model. Vanaf 2006 is er gewerkt met het huidige model en tegelijkertijd heeft het Bestuur de afgelopen jaren steeds meer gewerkt als een Raad van Toezicht. De verantwoordelijkheden en bevoegdheden waren daar echter niet op toegesneden. Daarom is in 2012 de aftrap gegeven om het bestuursmodel van Vogelbescherming aan te passen. Er is bekeken welk bestuursmodel het beste past bij de werkwijze van de Vereniging én het beste tegemoetkomt aan de wens om besturen en toezichthouden zoveel mogelijk te onderscheiden. Afgestemd met de Ledenraad heeft het Bestuur in 2013 unaniem ingestemd met een overstap naar een Raad van Toezicht-model.

2014 heeft in het teken gestaan van het opstellen van de conceptstatuten, passend bij dit nieuwe bestuursmodel. Er is een tijdelijke commissie statutenwijziging in het leven geroepen, bestaande uit leden van het Bestuur en leden van de Ledenraad. In nauwe samenwerking met bureau, notaris en deze commissie zijn de conceptstatuten tot stand gekomen. Deze zijn zowel in de bestuurs- als ledenraadsvergaderingen besproken. In de gezamenlijke vergadering van Ledenraad en Bestuur in het voorjaar is door de notaris een uitgebreide toelichting hierop gegeven. Dit heeft uiteindelijk geleid tot goedkeuring van de conceptstatuten door de Ledenraad in de najaarsvergadering. Na deze goedkeuring zal in 2015 een ledenraadpleging plaatsvinden, waarbij het de verwachting is dat de nieuwe statuten in de voorjaarsvergadering van de Ledenraad definitief vastgesteld kunnen worden. De nieuwe statuten zullen op 1 januari 2016 van kracht worden. In 2015 worden de aanvullende reglementen vastgesteld.

Strategisch Meerjarenplan 2015-2020

- In 2013 is een start gemaakt met het opstellen van het Strategische Meerjarenplan 2015-2020. Hierbij zijn Bestuur en Ledenraad nauw betrokken door workshops en updates tijdens de reguliere vergaderingen. Dit heeft geleid tot het in de gezamenlijke vergadering van Ledenraad en Bestuur vaststellen van het nieuwe Strategische Meerjarenplan 2015-2020 door de Ledenraad.

Predatiestandpunt

In december heeft het Bestuur, na positief advies van de Ledenraad, ingestemd met een schema dat als instrument gebruikt kan worden bij het innemen van een standpunt met betrekking tot predatie.

8.1.2 Functies en nevenfuncties

Voorzitter

De heer A. Nicolai

Benoemd: december 2008

Hekozen: december 2012

Aftredend: december 2016

Functie: president DSM Nederland

Nevenfuncties: • Lid Dagelijks Bestuur VNO-NCW

• Vice-President VNCI

• Voorzitter Raad van Toezicht Universiteit van Amsterdam en Hogeschool van Amsterdam

• Voorzitter DSM Pensioenfonds

• Voorzitter Fonds van Sociale Instellingen

• Lid Algemeen Bestuur Limburgse Werkgeversvereniging

• Lid Strategische Commissie Brainport 2020

• Lid High Level Coördinatiegroep Biobased Economy

• Bestuurslid Limburg Economic Development

• Bestuurslid van de Nederlandse Bachvereniging

• Lid van de Academie De Gouden Ganzenveer

• Lid Raad van Toezicht Bonnefantenmuseum Maastricht

• Lid Council United World College Maastricht

• Lid Commissie van Advies Conservatorium van Amsterdam

Penningmeester

De heer J.A. Bikker

Benoemd: april 2012

Herkiesbaar: april 2016

Functie: bijzonder hoogleraar Banking and Financial Regulation, Universiteit Utrecht; senior onderzoeker De Nederlandsche Bank

Nevenfuncties: • Lid bestuur CDA Bussum

• Lid Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.

Overige leden

De heer C.N. de Boer (vicevoorzitter)

Benoemd: juni 2010

Hekozen: juni 2014

Aftredend: juni 2018

Functie: voormalig directeur Externe Zaken, regiodirecteur Natuurmonumenten, thans pensioen

Nevenfuncties: • Lid Raad van Commissarissen Drinkwaterbedrijf Dunea (voormalig

• Duinwaterbedrijf Zuid-Holland)

• Lid Algemeen Bestuur Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht

• Lid Raad van Toezicht FREE (Foundation for Restoring European Ecosystems)

• Bestuurslid Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.

• Voorzitter Klankbordgroep Goois Natuurreservaat

De heer C.E. Dijkers

Benoemd: mei 2013

Herkiesbaar: mei 2017

Functie: manager Governance Risk & Compliance, Menzis

Nevenfuncties: geen

De heer E.A.W. Ernens

Benoemd: mei 2013

Herkiesbaar: mei 2017

Functie: commercieel directeur Senefelder Groep, commercieel directeur publishing Roto Smeets

Nevenfuncties: • Lid Raad van Advies Staatsbosbeheer

• Docent sales en marketing ISBW en DOC

- Lid Onderwijsadviesraad CE deeltijd Hogeschool van Amsterdam
- Assessor EVC-trajecten Hogeschool van Amsterdam
- Gecommitteerde Hogeschool van Amsterdam

De heer J.D.W. Kievit

Benoemd: april 2012
 Herkiesbaar: april 2016
 Functie: senior projectleider Natura 2000, gebiedsontwikkeling en ecologie, provincie Utrecht
 Nevenfuncties: • Lid van diverse werkgroepen op het gebied van natuur- en landschapsbescherming

Mevrouw S.G. van der Lecq

Benoemd: januari 2011
 Herkozen: januari 2015
 Aftredend: januari 2019
 Functies: bijzonder hoogleraar Pensioenmarkten (APG-leerstool), Erasmus School of Economics, Rotterdam.
 Nevenfuncties: • Kroonlid, Sociaal-Economische Raad (SER)
 • Lid Raad van Commissarissen, Delta Lloyd Groep
 • Lid van de Commissie Financiële Verslaggeving en Accountancy, Autoriteit Financiële Markten
 • Voorzitter Raad van Toezicht, Stichting Robeco Pensioenfonds
 • Voorzitter Raad van Toezicht, Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de Zoetwarenindustrie
 • Voorzitter van de Beleggingscommissie, Stichting Pensioenfonds IBM Nederland
 • Lid Raad van Advies, Faculteit Economie en Bedrijfskunde, Rijksuniversiteit Groningen
 • Lid Raad van Advies, SEO Economisch Onderzoek, Amsterdam

Mevrouw I. Tilders

Benoemd: mei 2014
 Herkiesbaar: mei 2018
 Functie: Hoofd Europees Programma Foundations of Success
 Nevenfuncties: • Lid bestuur Global Coaches Conservation Network & Voorzitter bestuur
 • European Franchise
 • Lid Adviesraad Centre of Economics & Ecosystem Management

Mevrouw M. B. Vos

Benoemd: januari 2011
 Herkozen: januari 2015
 Aftredend: januari 2019
 Functie: eigen bedrijf 'Verbinden Met Visie' (advies en beleid voor duurzaamheid)
 Nevenfuncties: • Lid Eerste Kamer voor GroenLinks
 • Voorzitter brancheorganisatie MOgroep Welzijn en Maatschappelijke Dienstverlening
 • Voorzitter Federatie Landbouw en Zorg
 • Voorzitter Weet Wat Je Besteedt
 • Lid Raad van Toezicht Buurtzorg Nederland
 • Lid programmaraad Rathenau Instituut
 • Lid Bestuur VON (Vluchtelingen Organisaties Nederland), *tot medio september 2014*
 • Ambassadeur GDO (Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling)
 • Voorzitter Stichting Natuuronderwijs
 • Lid Bestuur Vrijwilligersacademie Amsterdam
 • Voorzitter Stichting Natuurwijs, *tot medio september 2014*
 • Lid Commissie Memorabel (ZonMW)
 • Lid Bestuur MKB Nederland (uit hoofde voorzitterschap MOgroep)

8.2 Ledenraad

In mei 2014 vonden de jaarlijkse verkiezingen voor de Ledenraad plaats. Er waren in totaal negen vacatures, waarvan er drie door herkiesbare leden konden worden vervuld. Naast deze drie herkiesbare leden meldden zich elf nieuwe kandidaten. De stemmingen over de verkiezingen vinden altijd schriftelijk plaats. Voorafgaand aan deze verkiezingen stelt een aparte verkiezingscommissie van de Ledenraad een advies op. Bij het opstellen van het advies wordt rekening gehouden met het vastgestelde profiel voor ledenraadsleden en wordt bekeken aan welke competenties de Ledenraad de meeste behoefte aan aanvulling heeft, gezien de samenstelling.

Voor de nieuwe ledenraadsleden is op 21 mei 2014 een speciale kennismakingsbijeenkomst georganiseerd om hen voor te bereiden op het werk in de Ledenraad. Deelname aan de Ledenraad is onbezoldigd.

8.2.1 Ledenraadsleden

Eind 2014 bedroeg het aantal ledenraadsleden veertig. Een overzicht van de ledenraadsleden per 31 december 2014:

Mevrouw K. Baakman
De heer C.J.M. van Berkel
De heer J.H. Blom
De heer S.T. de Boer
De heer G. van Dijk
De heer J. Duindam
Mevrouw H. Engels (voorzitter)
De heer G.A. van Gorcom
De heer R.P.M. Holtkamp
De heer S.D.P. Kole
De heer P.P.J. van de Laar
De heer W.F.H. van Lint
De heer H. van der Maas
Mevrouw A.S. Nijhuis-Bouma
De heer M. Platteeuw
De heer J.E.F. Röntgen
Mevrouw E.P.M. van de Schoor
Mevrouw J. Schuyf
Mevrouw E.M. Smeenk
De heer A.P.C. van der Veen

Mevrouw F.E. van Beek
De heer J. Bischoff
De heer E. Boer
Mevrouw M.Q. Bos
De heer A.H. Dorresteyn
De heer R. Eman
De heer E.P. Gille
De heer J.M.G. Hermans
De heer F.P.W. van den Hurk
De heer G.U. Kuneman
Mevrouw M. Laurant
De heer C.M. Lok
De heer N. Metaal
De heer A.P. van Pelt (vice-voorzitter)
Mevrouw A. Postma
De heer P.M. van Rooij
De heer E. Schuller
De heer N. Slotboom
Mevrouw P. Spreuwenberg
Mevrouw I. Visser

8.2.3 Werkzaamheden

De Ledenraad kwam in 2014 viermaal in vergadering bijeen, waarvan tweemaal in combinatie met het Bestuur. Een overzicht van de belangrijkste onderwerpen die in de reguliere vergaderingen van 2014 aan de orde kwamen:

Financieel verslag 2013, jaarplan en begroting 2015

De Ledenraad heeft het financieel verslag 2013 vastgesteld en het Bestuur decharge verleend voor het gevoerde beleid over 2013. Bespreking van en advisering aan Bestuur met betrekking tot het jaarplan en begroting over 2015 vond plaats.

Verkiezingen

De verkiezing van leden voor Bestuur en Ledenraad werden voorbereid en uitgevoerd.

Voortgangsrapportages

De Ledenraad wordt periodiek op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen binnen de vereniging.

Verkiezing Gouden Lepelaar

Jaarlijks draagt de commissie Gouden Lepelaar van de Ledenraad iemand voor aan het Bestuur die meer dan een bijzondere inspanning heeft gepleegd voor het beschermen van vogels. In 2014 heeft de commissie de tweelingbroers Adriaan en Lieuwe Dijkse voor deze onderscheiding voorgedragen.

Bestuursmodel

Zie 8.1.1

Strategisch Meerjarenplan 2015-2020

Zie 8.1.1

Predatiestandpunt

De Ledenraad heeft het afwegingskader dat werd opgesteld door het bureau, beoordeeld en met een positief advies aan het Bestuur aangeboden.

Actueel

De Ledenraad kreeg bij elke vergadering een overzicht van actuele beleidskeuzes, zoals op het gebied van ganzen, visserij en internationale activiteiten.

Presentaties door het bureau

Tijdens de verschillende vergaderingen gaf het bureau presentaties over: Stadsvogels en hun domein, Opmaat beschermingsdoelen SMP, Vrijwilligersbeleid, Een nieuwe online strategie voor Vogelbescherming, Samenwerking met de Nederlandse overheid en Samenwerking met de RSPB.

8.2.4 Ledenraadscommissies

Er zijn vier ledenraadscommissies rond de volgende werkvelden: Interne Organisatie, Communicatie Bescherming Internationaal, Bescherming Nationaal. De commissies komen tenminste tweemaal per jaar bijeen om de ledenraadsvergaderingen voor te bereiden. Daarnaast kunnen de commissies gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen aan de Ledenraad. Als een advies wordt overgenomen door de Ledenraad, wordt het vervolgens aangeboden aan het Bestuur.

Een overzicht van de taken en de activiteiten in 2014 per commissie:

Commissie Interne Organisatie

Taak: ondersteuning van de Ledenraad voor de dossiers verenigingsstructuur, organisatie van de Ledenraad (statuten en HR) en financiën. De commissie kent twee bijzondere commissies: de Verkiezingscommissie en de Kascommissie.

Activiteiten 2014: de commissie heeft zich vooral gericht op het jaarplan 2015, het nieuwe bestuursmodel en het huishoudelijk reglement, managementinformatie en financiën. De Verkiezingscommissie bracht advies uit over de ledenraadsverkiezing en heeft deze begeleid. De Kascommissie heeft het financieel verslag en het accountantsverslag van 2013 besproken en daarover de Ledenraad geadviseerd.

Commissie Communicatie

Taak: ondersteuning van de Ledenraad voor de onderdelen marketing en communicatie, ledenwerving en fondswerving, beleid ten aanzien van jeugd en eventuele andere speciale doelgroepen. Een 'bijzondere commissie' onder de regie van de commissie Communicatie is de commissie Gouden Lepelaar. De voorgestelde 'winnaar' van de Gouden Lepelaar wordt ter goedkeuring voorgelegd aan het Bestuur.

Activiteiten 2014: voorbereiden van en adviseren over onderwerpen die in de reguliere vergaderingen worden besproken, zoals financieel verslag, jaarplan en begroting, bestuursmodel en Strategisch Meerjarenplan 2015-2020. Advies om de Gouden Lepelaar uit te reiken aan de broers Adriaan en Lieuwe Dijkse.

Commissie Bescherming Internationaal

Taak: ondersteuning van de Ledenraad op internationale dossiers, vooral de projecten die over de trekroutes gaan waarvan Nederland deel uit maakt. BirdLife International speelt daarin een belangrijke rol.

Activiteiten 2014: voorbereiden van en adviseren over onderwerpen die in de reguliere vergaderingen worden besproken, zoals financieel verslag, jaarplan en begroting, bestuursmodel en Strategisch Meerjarenplan 2015-2020. Daarbij is specifieke aandacht besteed aan het internationale werk van Vogelbescherming.

Commissie Bescherming Nationaal

Taak: ondersteuning van de Ledenraad voor nationale dossiers, samenwerking met nationale beschermingspartners, wetenschappelijk onderzoek, Sovon.

Activiteiten 2014: voorbereiden van en adviseren over onderwerpen die in de reguliere vergaderingen worden besproken, zoals financieel verslag, jaarplan en begroting. In 2014 is er in de commissie gesproken over het nieuwe Raad van Toezichtmodel, over het nieuwe Strategisch Meerjarenplan 2015-2020 en een notitie over Noordzeevogels, geschreven door een lid van de commissie. In 2014 is die notitie aan de Ledenraad aangeboden. Ook leverde de commissie input voor het Vogelbeschermingstandpunt over predatie en dacht een deel van de commissie mee over een zienswijze op het ontwerpbeheerplan Natura 2000 voor de Oostvaardersplassen.

Voorzitter en vice-voorzitter Ledenraad

Taak: advies over benoeming en herbenoeming van bestuursleden, coördinatie van (commissies van) de Ledenraad en afstemming met de directie van Vogelbescherming.

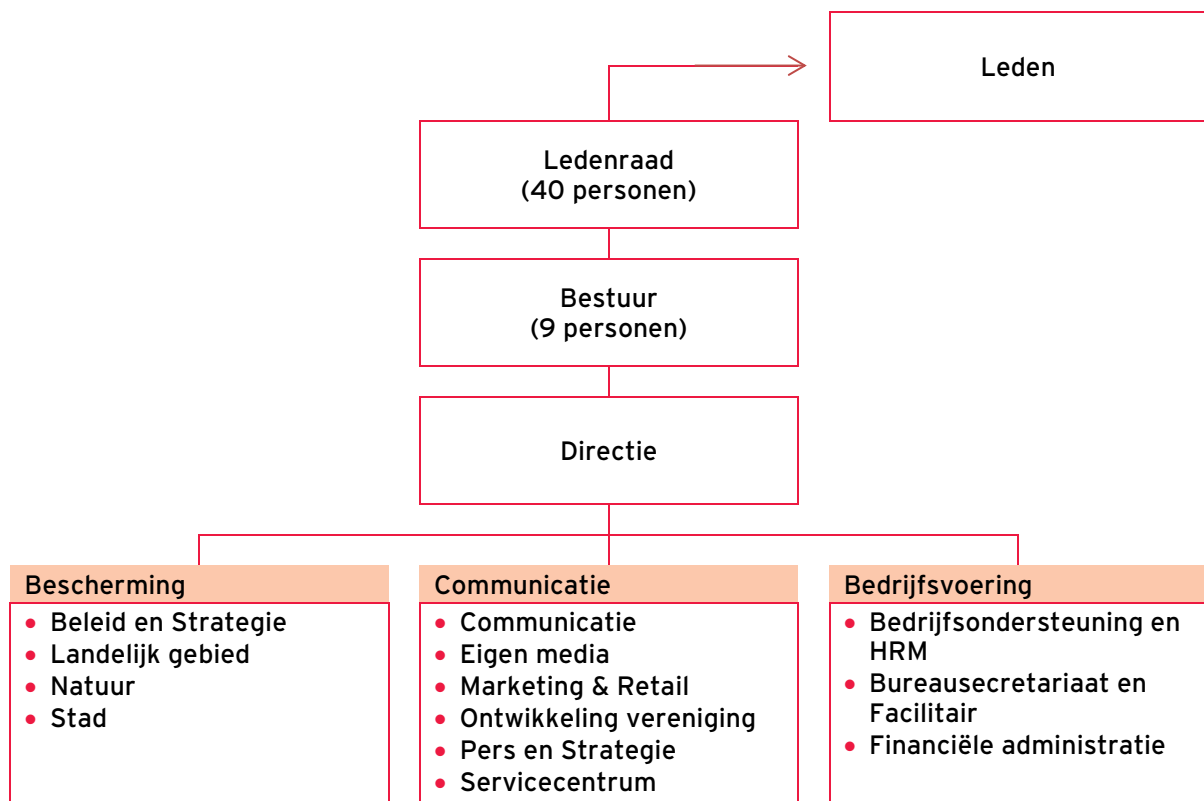
8.2.5 Bijeenkomst met Bestuur

Jaarlijks komen Bestuur en Ledenraad bijeen voor een informatieve bijeenkomst. Doel van dit soort bijeenkomsten is enerzijds de bevordering van informeel contact tussen de ledenraadsleden en de bestuursleden onderling en anderzijds kennismaking met en verdieping in het werk van Vogelbescherming. Dit jaar stond deze bijeenkomst in het teken van het project Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen. Centraal deze dag stond een vaarexcursie over de Waddenzee, en tijdens deze vaartocht werd door leden van het projectteam uitleg gegeven over het project.

8.3 Het bureau van Vogelbescherming

Het bureau van Vogelbescherming is opgebouwd uit de directie en drie afdelingen met de volgende teams:

- Bescherming: Beleid en Strategie (incl. Internationaal), Landelijk gebied, Natuur, Stad.
- Communicatie: Eigen media, Marketing en Retail, Ontwikkeling vereniging, Pers en Strategie, Servicecentrum.
- Bedrijfsvoering: Bedrijfsondersteuning en HRM, Bureausecretariaat en Facilitair, Financiële administratie.

8.3.1 Directie

De directeur vervult geen (on)bezoldigde nevenfuncties ter vermijding van belangenverstrengeling. Hij vertegenwoordigt Vogelbescherming in het partnership van BirdLife International, is lid van de Global Council en de European Committee van BirdLife. Op directieniveau vertegenwoordigt hij Vogelbescherming naar politiek en naar bestuurders, in overleg en onderhandelingsituaties met overheden en maatschappelijke organisaties. De directeur voert jaarlijks een functioneringsgesprek met de voorzitter van het Bestuur. De directeur wordt beloond volgens het bezoldigingsbesluit zoals dat door het Bestuur is vastgesteld. Dit bezoldigingsbesluit volgt de richtlijn van de VFI (Vereniging Fondswervende Instellingen) en wordt jaarlijks geactualiseerd. De feitelijke weergave is opgenomen in het financieel verslag volgens het 'format voor rapportages bezoldiging directie (CBF bijlage 14)'.

8.3.2 Medewerkers

Op 31 december 2013 waren er bij Vogelbescherming 56 medewerkers in vaste dienst. Per 31 december 2014 telde de organisatie 57 vaste medewerkers. Naast deze vaste medewerkers beschikte het bureau over 20 tijdelijke medewerkers. In totaal telde Vogelbescherming dus 77 medewerkers.

Bijna alle medewerkers werkten in deeltijd (71 van de 77). Het aantal fte's bedroeg per 31 december 2014 58,7.

In 2014 zijn er vier stagiair(e)s werkzaam geweest bij Vogelbescherming:

- twee stagiair(e)s in team Beleid en Strategie (afdeling Bescherming).
- een stagiaire in team Ontwikkeling vereniging (afdeling Communicatie).
- een stagiaire in team Bureausecretariaat (afdeling Bedrijfsvoering).

Verder waren er in 2014 vier middelbare scholieren die hun maatschappelijke stage bij Vogelbescherming liepen.

Inzetbaarheidsbudget

In het kader van levensfasebewust personeelsbeleid en het gelijk trekken van arbeidsvoorwaarden, is vanaf 2014 een inzetbaarheidsbudget ter beschikking gesteld aan alle medewerkers. Dit bestaat uit een tijdsdeel en een gelddeel. Het gelddeel is een netto vergoeding die wordt gefinancierd vanuit de werkkostenregeling.

Eigen regiemodel

Sinds januari 2014 is Vogelbescherming overgestapt op het eigen regiemodel voor Arbodienstverlening. Waar voorheen verzuimbeheer en -opvolging volledig in handen lagen van een Arbodienst, worden nu verzuimmeldingen en -opvolging door Personeelszaken geregistreerd. We hebben een contract afgesloten met een bedrijfsarts en bij voorkomende situaties heeft Personeelszaken rechtstreeks overleg met hem. Overige acties als verzuimtraining en -begeleiding worden door Personeelszaken uitgevoerd.

Werkdruk

In het voorjaar is een welzijnsonderzoek uitgezet onder medewerkers van Vogelbescherming waarvan het onderwerp werkdruk één van de onderdelen was. Dit ook in het kader van een actualisatie van onze RI&E. Sinds 1994 zijn werkgevers verplicht zo'n risico-inventarisatie & -evaluatie uit te voeren: het opstellen van een lijst met alle veiligheids- en gezondheidsrisico's en een plan van aanpak. De bevindingen zijn op afdelings- en teamniveau doorgesproken en het onderwerp staat twee maal per jaar op de OR-agenda.

Strategische Personeelsplanning

Om het nieuw Strategisch Meerjarenplan 2015-2020 waar te maken, is een Strategische Personeelsplanning opgesteld, waarin beschreven staat welke aspecten van de kwantitatieve en kwalitatieve kant van de personeelsformatie aandacht behoeven om de SMP-doelen te bereiken. Op kwalitatief niveau zal er de komende 5 jaar aandacht zijn op het gebied van het ontwikkelen van de 3 competenties Ondernemerschap, Netwerken en Omgevingsbewustzijn. De competenties Samenwerken en Resultaatgerichtheid zullen daarbij niet uit het oog verloren worden. Verwacht en gehoopt wordt dat deze verbeteringslag invloed zal hebben op de kwalitatieve kant van de personeelsformatie.

8.3.3 Risicomanagement

Vogelbescherming werkt met een risicodossier waarin de kans en de impact van mogelijke risico's zijn opgenomen voor de organisatie en de doelstellingen van Vogelbescherming, alsmede de tolerantiegrens.

De risico's die doelstellingsgebonden zijn, vormen onderdeel van het Strategisch Meerjarenplan.

De operationele risico's zijn onderverdeeld in de categorieën Financieel, Kwaliteit/reputatie, Continuïteit, Interne organisatie en Personeel. Maatregelen en risico-eigenaren zijn per risico benoemd en worden periodiek opnieuw getoetst.

Vanaf 2013 is een prominente risicoparagraaf opgenomen in alle projectplannen en samenwerkingsovereenkomsten van Vogelbescherming.

8.3.4 Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)

Buiten beschouwing blijft hier de rol van Vogelbescherming als vereniging die opkomt voor vogels en hun leefgebied en zo bijdraagt aan een leefbare wereld. Al het werk van Vogelbescherming staat in het teken van een 'maatschappelijk verantwoord doel'.

In 2013 is een nieuw MVO-beleid voor de organisatie opgesteld en in uitvoering genomen, wat in 2014 een vervolg kreeg. Enkele kleinere acties waren in 2014: de overstap naar duurzaam verantwoorde biologische koffie voor het hele kantoor en een personeelsuitje in de vorm van het begeleiden van lichamelijk en verstandelijk gehandicapte mensen bij een uitstapje.

8.3.5 Ondernemingsraad

De OR kwam in 2014 zeven keer bijeen met de directie, waarvan vijfmaal voor een overlegvergadering. De OR bestaat uit vier leden. Op de agenda stonden in 2014 het Strategisch Meerjarenplan 2015-2020 (SMP) en de relatie met de Strategische Personeelsplanning (SPP). Ook de resultaten van het welzijnsonderzoek en het daarbij behorende actieplan heeft de OR met interesse gevolgd. Andere punten op de agenda waren het HRM-beleid, de financiële rapportages en MVO.

Het jaarlijks gesprek tussen de OR en het Bestuur is uitgesteld tot januari 2015 omdat de OR het SMP en het SPP graag wilden bespreken en deze in oktober nog niet beschikbaar waren.

8.4 Wetenschappelijke begeleidingscommissie

De wetenschappelijke begeleidingscommissie van Vogelbescherming bestaat uit de volgende externe deskundigen: Meinte Engeldoorn (Provincie Friesland), Eddy Wymenga (Altenburg & Wymenga), Ruud Noordhuis (Deltares), Luc Lens (Universiteit van Gent), Christiaan Both (Rijksuniversiteit Groningen), Maarten Loonen (Rijksuniversiteit Groningen) en Arnold van den Burg (Stichting Bargerveen/NIOO). De vergaderingen worden voor Vogelbescherming bijgewoond door Ruud Foppen (secretaris) en Robert Kwak (voorzitter) en, afhankelijk van het onderwerp, door andere medewerkers van het bureau. In 2014 kwam de commissie twee maal bij elkaar. Thema's: het nieuwe Strategisch Meerjarenplan 2015-2020 en hoe Vogelbescherming wetenschappelijk onderbouwd beschermingswerk wil doen ('conservation evidence').

8.5 Financieel Beleid

Algemeen

Het operationele resultaat in 2014 is 122.000 euro negatief. Dit is 78.000 euro beter dan begroot.

Twee bijzonderheden:

- Bijdrage Nationale Postcode Loterij voor PolderPracht 447.752 euro is toegevoegd aan een bestemmingsfonds.
- Afboeking 700.500 euro in verband met een oude vordering. Komt ten laste van de continuïteitsreserve.

Voor de resultaatverdeling, zie par. 2.2 van het financieel verslag.

Besteed aan de doelstelling

In totaal is 80 procent van de baten besteed aan de doelstelling, dit is een afname ten opzichte van vorig jaar. In paragraaf 2.7.6 van het financieel verslag wordt de besteding nader toegelicht.

Besteed aan fondsenwerving

In totaal bedraagt het 'percentage kosten fondsenwerving' 21 procent van de baten fondsenwerving. Dit percentage ligt onder de door het Centraal Bureau Fondsenwerving gestelde norm van 25 procent.

In paragraaf 2.7.7. van het financieel verslag wordt de besteding nader toegelicht.

Fondsenwervende acties gaan altijd samen met het verstrekken van voorlichting over de desbetreffende fondsenwerving. De kosten voor ledenwerving en -binding beogen grotere betrokkenheid bij de missie. De kosten voor fondsenwervende acties, ledenwerving en -binding worden voor 75 procent toegerekend aan de kosten eigen fondsenwerving.

Via mailingacties aan de leden worden de fondsen geworven. Aan de besteding ligt een projectplan ten grondslag en de binnenkomende gelden worden in een bestemmingsfonds opgenomen. Het beleid is er op gericht de besteding binnen drie jaar na het jaar van ontvangst te hebben afgerond.

De kostentoedeling is aangepast op grond van de tijdregistratie.

De opbouw van de bestemmingsfondsen (in totaal de bestemmingsreserve) is te vinden in het financieel verslag paragraaf 2.5.7.

Besteed aan beheer en administratie

De kosten voor beheer en administratie bedragen 7 procent van de totale lasten. Ten opzichte van vorig jaar is het absolute bedrag 60.000 euro toegenomen. De relatieve stijging wordt veroorzaakt door hogere indirecte kosten. Het aandeel kosten beheer en administratie betreft vooral vaste kosten. In 2015 volgt Vogelbescherming dezelfde methodiek inzake fondswerving, besteding en beleid rondom reserves en fondsen. Er zijn geen significante wijzigingen te verwachten ten aanzien van de hierboven genoemde percentages.

Omvang en functie van reserves en fondsen

Voor de opbouw van de reserves en fondsen, zie het financieel verslag paragraaf 2.5.7.

Beleggingsbeleid

Een specificatie van de belegde gelden is te vinden in paragraaf 2.5.3 van het financieel verslag. De opbouw van de liquide middelen is te vinden in paragraaf 2.5.6 van het financieel verslag.

Slechts een zeer beperkt deel van de beschikbare liquide middelen is belegd in aandelen en obligaties. De keuze van onze beleggingsportefeuille wordt grotendeels bepaald door het begrip 'verantwoord'. We volgen hierin de VFI-richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen. Vogelbescherming hanteert een defensief beleid. Voorop staan duurzaamheid, integriteit en risicospreiding. Vogelbescherming is in gesprek met duurzame banken. Een mogelijke transitie naar een andere bank vergt zeer zorgvuldig handelen.

8.6 Jaarplan en begroting 2015

Het jaarplan en de bijbehorende begroting 2015 zijn opgesteld. De begroting is opgenomen als bijlage van het financieel verslag. Het verwachte eindresultaat is 321.000 euro negatief. Dit resultaat komt geheel ten laste van de bestemmingsfondsen.

Bijlage 1 Verantwoordingsverklaring

In de statuten van Vogelbescherming is het volgende als doel en middelen opgenomen:

'De Vereniging stelt zich wereldwijd ten doel de bescherming van wilde vogels in hun natuurlijke verspreidingsgebied en het behoud en herstel van populaties en leefgebieden van deze vogels, waarmee onder meer een bijdrage wordt geleverd aan het behoud van de biodiversiteit op aarde.'

'De Vereniging tracht haar doel te bereiken door gebruik te maken van alle wettige middelen.'

Het Bestuur van Vogelbescherming Nederland onderschrijft de volgende principes:

1. Binnen de instelling dient de functie 'toezichthouden' (vaststellen of goedkeuren van plannen en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) duidelijk te zijn gescheiden van het 'besturen' dan wel van de 'uitvoering'.
2. De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van middelen zodat effectief en doelmatig wordt gewerkt aan het realiseren van de doelstelling.
3. De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing en de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

Ad 1. Toezicht houden en besturen

Eindverantwoordelijk is de Algemene Vergadering van de Vereniging welke wordt gevormd door een Ledenraad, bestaande uit ten minste vijfendertig (35) en ten hoogste veertig (40) afgevaardigden. Tot de taken van de Ledenraad behoren in elk geval:

- a. Het vaststellen van het vijfjaarlijks beleidsplan.
- b. Jaarlijkse bespreking van het te voeren beleid, zoals dit door het Bestuur wordt geformuleerd in beleidsplannen en/of meerjarenplannen.
- c. Beoordeling van het gevoerde beleid aan de hand van het jaarverslag en eventuele evaluaties van beleidsplannen.
- d. Vaststellen van het financieel verslag van het afgelopen boekjaar.

Het Bestuur bestuurt de Vereniging en heeft derhalve de algemene leiding van de Vereniging. Het Bestuur is verantwoording verschuldigd aan de Ledenraad.

Het Bestuur van de Vereniging bestaat uit tenminste vijf (5) en ten hoogste negen (9) natuurlijke personen, die tevens lid van de Vereniging zijn, zulks ter beoordeling van het Bestuur. Bestuursleden mogen geen bestuurder, oprichter, aandeelhouder, toezichthouder of werknemer zijn van een entiteit waaraan de Vereniging ingezamelde gelden middellijk of onmiddellijk geheel of gedeeltelijk afstaat, of van een entiteit waarmee de Vereniging op structurele wijze op geld waardeerbare rechtshandelingen verricht. Ook mogen tussen bestuursleden onderling geen nauwe familie- of vergelijkbare relaties bestaan.

Het Bestuur kan bevoegdheden delegeren aan de directie. In een door het Bestuur opgestelde volmacht is omschreven welke besluiten de directeur rechtsgeldig kan nemen en welke besluiten de goedkeuring van het Bestuur nodig hebben.

Richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen

Het Bestuur is verantwoordelijk voor het voeren van financieel beleid. Daaronder wordt mede verstaan het beleid met betrekking tot het aanhouden of opbouwen van reserves en fondsen en het voeren van financieel beleid inzake een verantwoord beheer. Vogelbescherming volgt hierin de 'Richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen' opgesteld door het VFI. Hiertoe is een beleggingsstatuut opgesteld. En er is vanuit het Bestuur een beleggingscommissie ingesteld die enerzijds toezicht houdt op de uitvoering en het rendement, anderzijds de koers voor de middellange en lange termijn uitzet. In de besluitvorming zijn risicospreiding, rendement en duurzaamheid van belang.

Ad 2. Optimale besteding van middelen

Door het vaststellen van het Strategisch Meerjarenplan 2015-2020 en de meerjarenbegroting en de daaruit voortvloeiende jaarplannen en begrotingen wordt richting gegeven aan de doelstellingen van Vogelbescherming.

Intern wordt, aan de hand van voortgangsrapportages per kwartaal, de voortgang van de uitvoering nauwlettend gevolgd.

Extern laat het Bestuur zich, gedurende het jaar en naar aanleiding van het opstellen van de jaarstukken, door de accountant adviseren.

Ad 3. Optimale relaties met belanghebbenden

Vogelbescherming streeft naar een open dialoog met alle belanghebbenden.

Naast algemene informatie biedt Vogelbescherming ook maatwerkinformatie aan per doelgroep en per onderwerp. De inhoud wordt daarbij aangepast aan de behoeften en wensen van de belanghebbende.

De informatieverstrekking vindt plaats via verschillende uitingen: website, (digitale) nieuwsbrieven, folders, persberichten, tijdschriften en jaarverslag.

Klachten worden nauwgezet genoteerd en afgehandeld via de procedure klachtenbehandeling.

Bijlage 2

Opleidingsniveau medewerkers Vogelbescherming	Aantal medewerkers
VMBO	4
MBO	12
HBO	40
WO	21
Totaal	77

Leeftijd medewerkers Vogelbescherming	Aantal medewerkers
<25	0
25-34	11
35-44	22
45-54	21
55-59	14
60-65	8
65 >	1
Totaal	77

In- en uitstroom medewerkers in 2014	
Instroom medewerkers	8
Doorstroom medewerkers	2
Uitstroom medewerkers	9

Contracten voor (on)bepaalde tijd in 2014, peildatum 31-12-2014	Aantal medewerkers
Onbepaalde tijd	57
Bepaalde tijd	20
Totaal	77

(Parttime) medewerkers en fte's per 31-12-2014	Aantal medewerkers	fte's	Part- timers
Totaal	77	58,7	71

Ziekteverzuim over de afgelopen vijf boekjaren	2014	2013	2012	2011	2010
Ziekteverzuim (%)	3,6%	4,2%	6,3%	6,2%	3,1%
Meldingsfrequentie	1,6	1,5	1,4	1,4	1,6

Lijst van gebruikte afkortingen

AAO	Association des Amis des Oiseaux
AEWA	African-Eurasian Waterbird Agreement
ANV	Agrarische Natuurvereniging
BIG UB	BirdLife International Group on Urban Birds
BSO	Buitenschoolse opvang
CAPS	Centre for Avian Population Studies
CMB	Conservation of Migratory Birds
DCNA	Dutch Caribbean Nature Alliance
EU	Europese Unie
G7	'Ganzen 7': De 12Landschappen, de Federatie Particulier Grondbezit (FPG), de Landbouw- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO), Natuurmonumenten, Stichting Agrarisch en Particulier Natuur- en Landschapsbeheer Nederland, Staatsbosbeheer en Vogelbescherming Nederland
GLB	Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (van Europa)
GREPOM	Groupe de Recherche pour la protection des Oiseaux - Marokkaanse BirdLife Partner
ICI	International Climate Initiative
IUCN	International Union for the Conservation of Nature
IVN	Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid
KNNV	Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging
MAVA	Foundation pour la nature
MUS	Meetnet Urbane Soorten
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
NCF	Nigerian Conservation Foundation
NEM	Netwerk Ecologische Monitoring
NIOO-KNAW	Nederlands Instituut voor Ecologie van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen
NPL	Nationale Postcode Loterij
OBN	Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit
PRW	Programma naar een Rijke Waddenzee
RI&E	Risico-inventarisatie & -evaluatie van gezondheids- en veiligheidsrisico's
RSPB	Royal Society for the Protection of Birds - Britse BirdLife Partner
RUG	Rijksuniversiteit Groningen
SMP	Strategisch Meerjarenplan
SCNL	The Society for Conservation of Nature in Liberia
SPP	Strategisch Personeelsplan
STONE	Steenuilen overleg Nederland
SKWN	Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland
STORK	Stichting Ooievaars Research & Knowhow
OWN	Oehoewerkgroep Nederland
UNESCO	VN-organisatie voor onderwijs, wetenschap, cultuur en communicatie
USPB	Ukrainian Society for the Protection of Birds
VENIN	Vereniging van Erkende Na-isolatiebedrijven in Nederland
VOFF	De VOFF is het samenwerkingsverband van de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's)
WRN	Werkgroep Roofvogels Nederland
WSFI	Wadden Sea Flyway Initiative
WSN	Werkgroep Slechtvalk Nederland